

אהלי טהרות

מסכת כלים פרק י' פ"ה-פ"ח

פרשת תרומה

שיח מלכים

בדין יד לכלי חרס

ג' חוקת תשכ"ח
אל הדרכ"ג הגאון מוהר"ר חיים שליט"א
ר"ש וכת"ס
מאד אודה להדר"ג על יקרתו. ובהסמכי על טובו עמדי אציע נא בזה כמה הערות נוספות שנתעוררתי בהן.
[כלים פ"ג מ"ד כולה מטמא במגע, ופירשו המפרשים דנעשו יד. ולפי"ז לשיטות דס"ל דיד מביאה טומאה לכלי חרס טפי מגב, (יעוין רשב"א ריש פרק העור והרוטב), א"כ עדיף כולן מכנגדו, דכולן דהוי ליה יד מביא טומאה גם מגבו, וכנגדו אינו מביא טומאה אלא מתוכו.
ויעוין לקמן פ"ה מ"ו, בתנור שנתן בו עפר עד חציו², לפירוש הרא"ש שם דמקבל טומאה משרץ שנגע בו, ואי נימא דשם הוא מדין יד, א"כ גם מאחוריו יקבל טומאה נגד מקום העפר, וזה לא שמענו. וצ"ע.
[וכמו כן יל"ע במסרק אליבא דרבי אליעזר סוף פ"ב דכלים³, יעו"ש בר"ש בשם תוספתא⁴, דבמגע מיטמא לרבי אליעזר, ולפי"ז חומר ברבי אליעזר מרבנן].
מאד אודה להדר"ג אם יחנני ביקרתו

הדו"ש"ת ברב כבוד
דב

בעזה"י

ד' חקת תשכ"ח

כב' ידי"נ הרב הגאון המצוין חו"ב וכו' מהר"ד שליט"א

אחדשה"ט הגיעני מכתבו עם הערותיו היקרות ואכתוב בקצרה הנלענ"ד מקופיא

....

ד' [אם נסכים לעצם הדין דיד מטמא מגבו בודאי כן הוא, שכל המושמש בתורת יד עדיף מתשמיש גוף הכלי, (ומצינו כעין זה אצל גולמי כלי מתכות⁵, ובעוד מקומות).

והנני דו"ש"ת ידידו חיים קניבסקי

1 חבית שנתרועעה וטפלה בגללים אף על פי שהוא נוטל את הגללים והחרסים נופלים טמא מפני שלא בטל שם כלי מעליה, נשברה ודבק ממנה חרסית או שהביא חרסית ממקום אחר וטפלה בגללים אף על פי שהוא נוטל הגללים והחרסים עומדים טהורה מפני שבטל שם כלי מעליה, היה בה חרס מחזיק רביעית כולה מטמא במגע וכנגדו מטמא באויר. 2 תנור שנתן בו עפר עד חציו מעפר ולמטון מטמא במגע מעפר ולמעולן מטמא באויר. 3 המסרק של צרצור רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין. 4 ובגר"א שם 5 לכאורה כוונתו דכלי מתכות כשהוא גולמי כלי לא נטמא, וכשהיה גולמים נטמא על ידו הכלי.

נמסר לידינו ע"י הגר"ל שליט"א ותשעה"ל

עיוני כלים

הגאון הגדול ר' בונים שרייבר שליט"א

פרק י' משנה ה'.

חבית שנתקלפה והזפת שלה עומדת וכן קבוסים של מוריים שגפסן עם השפה רי"א אינם מציילין וחכ"א מציילין, הנה להמתבאר בהר"ש והרא"ש והרע"ב הנידון בזה הוא שניטל החרס מבחוץ ונשאר הזפת שמבפנים, ונחלקו אם צמ"פ בפנים מצייל או לא, ובטעמא דר"י כתב הרע"ב דהוא מדכתי' צמ"פ עליו ולא צמ"פ מתוכו, וצל"ב במאי פליגי, והרמב"ם כתב דמייירי שנקלף החרס ונשאר הזפת גבוה מהחרס ומונח עליו הכיסוי, וגם בזה לא ביאר מה החסרון בזה, ואטו חציצה היא, והראב"ד שם מפרש דהזפת נפרדה מהחבית ועומדת לעצמה ר"י סבר כיון שנעשה הזפת דופן החבית ועכשיו עומדת לעצמה אין מירוח החבית חשיב בלא מירוח הזפת, ולא ביאר הטעם, ודעת הגר"א דהכא איפליגו אי בעי שהצמ"פ יסכה גם את הדפנות או דסגי שיסכה את האויר בלבד, והנראה בס"ד בבאור הפלוגתא דר"י ורבנן, דהא כבר נתבאר בס"ד לעיל גבי מחולחלת דס"ל לר"י דגם אם אינו סתימה אלא כיסוי מהני לצמ"פ ולרבנן בעי שיהא סתימה, ואמנם כאן מבואר טפי מייני דאדרבה לר"י מהני רק כיסוי ואילו יהא סתימה ללא שייחשב גם כיסוי אינו מועיל לפי דרך כיסוי חוצץ ומצייל ולא סתימה, ולרבנן סתימה מצלת, וזהו פשר הפלוגתא לכל השי', דלהסוברים דמייירי שנשאר הזפת מבפנים היינו

המשך בעמ' ב'

דברי חכמים

הגאון הגדול ר' דוד פיינשטיין שליט"א

בשיעור הנקב המבטל מהכלי שם 'כלי'

לענין דין קבלת טומאה ולענין דינא ד'צמיד פתיל' הנה מצינו שני דיני נקב לענין ביטול שם 'כלי', נקב כמוציא זית, ונקב כמוציא רימון. וביאר אאמור"ר הגאון זצ"ל, דטהרת נקב כמוציא זית בכלי העומד לאוכלין הוא משום דאינו ראוי לתשמישו, ולא 'כלי מעשה' הוא, אבל טהרת נקב כמוציא רימון הוא משום דאינו בצורת כלי, ולא 'כלי' הוא, ולכן גם אם הוא ראוי לתשמישו הרי הוא טהור, וכמפורש בשבת דף פ"ד ע"א דעגלה של אבנים טהורה מכלום, והיינו כמו שפירש רש"י שם, דאינה מקבלת שום טומאה, לפי שפרוצה מתחתיה נקבים גדולים, ולא 'כלי' הוא, דכל הכלים שיעורן כרימונים. הרי דאף דהעגלה עומדת לתשמיש זה של אבנים, מכל מקום הואיל ויש בה נקבים כמוציא רימון, הרי היא טהורה מכלום, לפי שאינה 'כלי'.

וכן מפורש ברש"י בשבת דף צ"ה ע"ב, דכלי שיש בו נקב כמוציא זית טהור, ואם מייחדו לרימונים הרי הוא טמא, מה שאין כן בכלי שיש בו נקב כמוציא רימון, לא מהני ליה יחוד לדבר יותר גדול לטמא, והיינו דייחוד מועיל רק לשוויי 'כלי מעשה', אבל כשהחסרון הוא בשם 'כלי', לא מועיל יחוד לזה, שהרי אפילו מיוחד לשימוש של דבר גדול, כמו עגלה של אבנים, אם יש בו נקב כמוציא רימון אינו טמא, כיון דאינו בצורת כלי, ולא 'כלי' הוא.

המשך בעמ' ב'

הגאון הגדול ר' איתמר גרבוז שליט"א

הטומאה,

והנה מבואר במתני' לפירוש הראשונים, וכן מבואר בר"פ י"ב דאהלות דתנור חדש לא חשיב ככלים לגבי הדין דאין כלים נעשין אהל לטהר, ויש לדון אם תנור חדש מצייל בתורת צ"פ, דכיון דל"ה כלי אפשר דאין לו תורת הצלה בצ"פ, והנה לדברי הר"ש מבואר במתני' דתנור ישן מצייל בצ"פ, וכן איתא בר"פ י"ב דאהלות, אלא דתנור ישן הרי אין נעשה אהל לטהר וכתבו הרא"ש והא"ר רפ"י"ב דאהלות דכיון דהוסק חשיב כלי, והיינו דכיון דחידשה התורה דמק"ט א"כ נתחדש דחשיב כלי, וא"כ ממילא מצייל גם בצ"פ, אבל בתנור חדש דל"ה כלי יש לדון אם מצייל בצ"פ, [ונפ"מ באופן דאינו אהל, וכגון דאין בו חלל טע"ט, או באויר כ"ח, ועוד גווני דאין מצייל מתורת אהל, האם יציל מתורת צ"פ].

ובחזו"א (סימן י"ג סק"י) כ' בתו"ד דתנור חדש מצייל בצ"פ ככלי אדמה, וכ' החזו"א ואע"ג דלא חשיב כלי לענין דין כלים אין נעשים אהלים לטהר, כמבואר במשנתנינו, ומצינו לכלים שניקבו בכדי טהרתן שנעשין אהל לטהר ואפ"ה מציילין בצ"פ עכ"ד, [ויעו"ש שפירש כן בדברי הגהות ר' יעקב בן הרא"ש, אמנם להלן יתבאר בכוונת דבריו באו"א, אבל עכ"פ החזו"א נקט דמהני הצלת צ"פ אע"ג דלא חשיב כלי לענין דין כלים נעשים אהלים לטהר], והנה מה דהוכיח החזו"א מכלי שניקב בכדי טהרתו, ונקט החזו"א דכה"ג מצייל בדין אהל, אבל במשנה אחרונה פ"ט דאהלות משנה ג' כ' שלכ"ד החזו"א דכ"ז שניקב בשיעור דמצייל

המשך בעמ' ג'

פרק י' משנה ז'

ביאור המשנה דתנור ישן בתוך החדש וכו'

מתני' תנור ישן בתוך החדש וסרידה על פי הישן, ניטל הישן וסרידה נופלת, הכל טמא, ואם לאו הכל טהור. הנה הר"ש פירש דמתני' איירי בדין צ"פ כשאר דינים השנויים בפירקין, וביאר בטעמא דמתני' דאיירי כשהישן מוקף צ"פ, ואם כשנטלו מן החדש מתנגד הכיסוי ונופל לא חשיב צ"פ, וכן הראב"ד (פכ"א מט"מ ה"ט) הביא פירוש זה בשם הרב היוני, אך הרא"ש בפירושו תמה ע"ז דמה איכפ"ל דתיפול הסרידה ע"י נדנוד כשמעלה אותו מן החדש כיון דעתה הסרידה מהודקת וממורחת יפה. עוד צ"ע הא דתנן ואם לאו (והיינו אם אינו נופל כשיוציאנו מהתנור) הכל טהור, ומשמע דגם מה שבחדש טהור והוא ודאי ליתא כיון דהחדש אינו מוקף צ"פ.

אמנם שאר ראשונים [ה"ה הרמב"ם, והסכימו לזה הרא"ש בפירושו והראב"ד בהשגותיו, וכן פירש הרע"ב], פירשו דהסרידה שמונחת על התנור מצלת מדין אהל, ואם הוא נסמך על תנור חדש חוצץ, ועל תנור ישן אינו חוצץ, והטעם כש"כ בא"ר אהלות פ"ב דתנור חדש גרע מכלי אדמה, דמאחר דהתנור אין לו שוליים לא חשיב כלל כלי, [ודוגמא לדבר, יעו"י רשב"א שבת י"ז ע"ב דבתנור ליכא דין שביתת כלים לב"ש, דל"ח כל]. וכוונת המשנה ואם לאו הכל טהור היינו בגוונא דנסמך ע"ג התנור החדש, ובפי' הרא"ש וכו"ה ברמב"ם נא"י הגירסא במתני' ברישא וסרידה ע"פ החדש, וכ"ה ביד (פכ"א מט"מ ה"ט), משא"כ אם נסמך ע"ג הישן, כה"ג אין מציילים וכדתנן בפ"ו דאהלות דנסר הנסמך ע"ג כלים אינו חוצץ בפני

הגאון הגדול ר' בונים שדי"בר שליט"א

דממילא אין הוא הכיסוי של החבית שהוא בתוכו ולא מעל גביו וממילא אינו מועיל לר"י בדבעי כיסוי וליכא, וה"ה להר"מ שהוא גבוה מהחבית ממילא אין הוא כיסוי החבית כיון שזאנו שידד אליו והוא גבוה ממנו רק דלמעשה הוא סותם את החבית וזה לא מהני לר"י בדבעי לדידי שייחשב כיסוי, והיינו נמי טעמ"ד להראב"ד דכיון שהיא היתה חלק מהדופן ונפרדה ממילא נהי שהוא סתום מ"מ לא הוא נחשב הכיסוי ולא הוא ושניהם יחדיו הם הכיסוי והם פרודים זמ"ז אהכי לא מהני לר"י דהכיסוי שבור ואין כאן כיסוי, והיינו נמי טעמא להגר"א כשאנו מכסה את הדפנות דאז נהי דאיכא סתימה אבל א"א לומר שהוא כיסוי החבית כיון שהיה הוא אינו מכסה את עוביו.

הנהגה הגר"א כתב דהא ודאי דלא מיירי כשחלק מתוך החבית מגולה דא"כ איך יציל צמ"פ ידילי' והא חלקו המגולה נטמא ורק דמיירי שיעובי הדפנות מגולה, ואמנם בתוספתא הרי מבוואר דגם בכפישה שנתן לתוכה טיט עד חציה אפילו ר"י ורבנן ותיקשי לכאור' להגה"ר, אלא דכבר כתב הראב"ד בפכ"ב מטו"מ הל"ב דמיירי בכפישה של אבן שאינה מקבלת טומאה ומילאה בטיט עד חציה והפך את החבית לתוכה דאפילו ר"י וחכמים אם דרך צמ"פ בכך, וגו' הוא מהטעם כנ"ל דסתימה יש כאן אבל כיסוי אין כאן, דאיזה כיסוי הוא זה כשהוא הפוך על פניו לתוכו, ואמנם הרמב"ם שם פירש התוספתא דמיירי בכפישה של חרס שמילאה בטיט עד חציה והוי מה שבחציה התחתון מוקף צמ"פ, והוא לכאור' פלא כדתמה הראב"ד דהא חציו העליון מכניס הטומאה, ויעו' בחידושי רבינו חיים הלוי שביאר עפ"ד הכס"מ דבאמת מיירי שכולו מוקף צמ"פ רק דקמ"ל שחציו התחתון אכתי שם תוך עליו לענין שיהא ניצול בצמ"פ ולא נימא דבטל מיני' שם תוך והטעם הוא לפני שלא ביטלו, ואכתי לא נתבאר במה נחלקו בזה ר"י וחכמים, ובתוספתא הוא מובא בכלל כל המחלוקות שבין ר"י לחכמים בזה, ואמנם לולא ד' רבותינו ה' נראה בס"ד לפרש באופן אחר דבאמת אין כולו מוקף צמ"פ רק חציו כפשוטו וזה פשוט דאינו מציל על הכלי החיצון כלל דחציו מגולה ונטמא, ואמנם הא מיירי שישקע בו את הכלים והנידון בזה הוא דהכלים שבתוך הכלי הם מצד עצמם מוקפים צמ"פ ומה בכך שהכלי החיצון נטמא הא כלי חרס אינו מטמא כלים והם לכשעצמם מוקפים צמ"פ ולמה לא ינצלו מצד עצמם, ואמנם כ"ז לרבנן דצמ"פ מתורת סתימה אתי' עלה אבל לר"י דצמ"פ מתורת כיסוי הוא הכא אינם ניצולים דהצמ"פ זהו אינו כיסוי שלהם כלל והוא שייך לכלי החיצון והם רק שקועים בתוכו ומצד כיסוי הוי לגביהם כגיבילן בטיט בעלמא ואינם ניצולים.

חבית שניקבה וסתמוה שמרים הציליה פקקה בזמורה עד שימרח וכו', משנה זו נמי היא לרובנו ולא לר"י וכן"ל, והנה בב"ק קה א איבע"ל לרובא אגף חציה מהו ובעי למיפשטא מהא דפקקה בזמורה לא מהני ודחי דהכא לא קאי והכא כן קאי, ופירש"י דמייירי בחבית שמונחת ע"פ ארובה בין בית לעליה והיתה נקובה וסתם חצי הנקב ואיבע"ל אם זה מועיל,

הגאון הגדול ר' דוד פיינשטיין שליט"א

ואם כן מבואר, ד'מלמד החילוק שנתבאר בין דין קבלת טומאה ש' הכלי, דבעי לזה 'כלי מעשה', לבין דין ההצלה דעמיד פתיל, דלא בעי לזה 'כלי מעשה', אלא סגי במה דאיכא עליה שם 'כלי', יש גם חילוק בין דינים אלו בעצם השם 'כלי', דלענין קבלת טומאה, כל שניקב כמוציא רימון, בטל הימנו שם 'כלי', ואילו לענין דיוק דעמיד פתיל, בכלי גדול, לא בטל הימנו שם 'כלי' עד שיפחת פתיל.

וכן מתבאר גם משיטת רבי אליעזר שם, דבניקב כמוציא זית אין עליו שם 'כלי' כלל לענין קבלת טומאה, ומכל מקום לענין דינא ד'צמיד פתיל' איכא עליה שם 'כלי' עד שיפחת רובו.

והנה הרמב"ם בפ"ט מכלים ה"ב, דמייירי לענין דין קבלת טומאה, פסק כרבי אליעזר, דבניקב כמוציא זית טהר והרי הוא ככלי גללים, ומכל מקום בפכ"ב מטומאות מת ה"ג כתב דכלי חרס מצייל בצמיד פתיל עד שניקב במוציא רימון, ובגדול עד שיפחת רובו, וזה כשיטת רש"י בשבת הנ"ל, דבכלי גדול לא מהני נקב כמוציא רימון לבטל הימנו שם 'כלי' עד שיפחת רובו, אלא בדבריו הרמב"ם מבואר חידוש נוסף, דגם בכלי קטן יש חילוק בין דין קבלת טומאה לבין דינא ד'צמיד פתיל, דלענין דין קבלת טומאה פסק דבנקב כמוציא זית בטל הימנו שם 'כלי', ולענין דינא ד'צמיד פתיל' כתב דמצייל עד שניקב כמוציא רימון. אלא דצ"ע קצת, דבגמ' לא מוזכר דלמאן דאמר זה יש חילוק בין דין קבלת טומאה לבין דינא דצמיד פתיל גם בכלי קטן, אלא רק מוזכר הדין דב'צמיד פתיל' עד שיפחת רובו, ולפי שיטת הרמב"ם היינו בכלי גדול.

והנה בעגלה של אבנים מטהורה מכלום, פירש רש"י, דלפי שפירצה מתחתיה נקבים גדולים, לא 'כלי הוא, וצ"ע דהא בכלי גדול השיעור הוא עד שיפחת רובו, ועל כרחק כמו שכתבנו, הדחילוק בין רברבי לזוטרי הוא רק לענין דינא ד'צמיד פתיל', ולא לענין דין קבלת טומאה.

אלא דנמצא דלפי שיטת רש"י, בעגלה של אבנים, שנקביה הם כמוציא רימון, יהי 'צמיד פתיל', כיון דכלי גדול הוא, וברברבי השיעור לענין דינא ד'צמיד פתיל' הוא עד שיפחת רובו. וכן בכלי עץ הטהורין, דמבואר בפירוש הר"ש פ' ר"ש פרק י' דהיינו בא במידה, יהי צמיד פתיל גם אם יהיו בו נקבים כמוציא רימון, דהא ברברבי שיעור הנקב הוא ברובו. ובגליון הבא נעמוד א"ה בענין זה, בדברי הר"ש בסוף פ"ט דכלים, ובדברי הרמב"ם והראב"ד בפ"ו מכלים ה"ג, ובשיעור הנקב בכלי לענין דינא ד'תוך תוכו' ובדברי רבנו הגר"ח בזה.

ויהיו ביאור הדין המבואר בגמ' בשבת שם, דלענין צמיד פתיל לא חשיב נקב בפחות ממכמוציא רימון, והיינו משום דלענין 'צמיד פתיל' אין צריך שיהא 'כלי מעשה', אלא רק 'כלי', וכלשון המשנה בפרה פ"ה מ"ה ד'אין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים', וכל שאינו נקוב כמוציא רימון. אכתי 'כלי' הוא.

והנה בגמ' בשבת דף צ"ו ע"א אמר רב חנינא בר כהנא משמיה דרבי אליעזר, כלי חרס ששיעורו כמוציא זיתים. ומר קשישא בריה דרבה מסיים בה משמיה דרבי אליעזר, והרי הן ככלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. ועיי' שם בפירושו רש"י ובתוס', דסבירא ליה להך תנא דמשניקב כמוציא זית לא ממהני ביה יחוד לרימונים, וברמב"ם פי"ט מכלים ה"ב פסק כמאן דאמר זה, ולהאמור הביאור בזה, דסבירא ליה להך תנא דנקב כמוציא זית מבטל ממנו שם 'כלי', ולא רק שם 'כלי מעשה', ולכן משניקב כמוציא זית – דאינו בצורת 'כלי' – הרי הוא טהור מכלום, וזהו דמסיים שם דהרי הן ככלי גללים שאין מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, דהיינו שאין להן דין 'כלי' לענין טומאה.

אכן בגמ' שם קאמר רבא, ואם הוקף צמיד פתיל עד שיפחת רובו. אמר רב אסי, שמעת, כלי חרס שיעורו כמוציא רימון. אמר ליה רבא, שמה לא שמעת אלא במקום צמיד פתיל. והוא רבא הוא דאמר, מוקף צמיד פתיל, עד שיפחת רובו. לא קשיא, הא ברברבי והא בזוטרי. ונחלקו שם רש"י והתוס' בפירוש חילוק הגמ' בין ברברבי לזוטרי, דרש"י מפרש דבכלי גדול שיעור הנקב המבטל ממנו שם 'כלי' הוא בשנפחת רובו, ובכלי קטן, שיעור הנקב המבטל ממנו שם 'כלי' הוא בכמוציא רימון. אולם התוס' פירשו, דבכלי גדול שיעור הנקב המבטל ממנו שם 'כלי' הוא בכמוציא רימון, ובכלי קטן, שרובו הוא פחות מכמוציא רימון. הוי שיעור הנקב המבטל ממנו שם 'כלי' בשנפחת רובו.

הנהגה לשיטת התוס' נמצא, דנקב כמוציא רימון מבטל שם 'כלי' בכל הכלים, ורק דבקטנים אין צריך נקב גדול כל כך, אלא סגי בשנפתח רובו, אולם לפי פירוש רש"י מבואר דבכלי גדול לא מהני נקב כמוציא רימון לבטל ממנו שם 'כלי', ומוכח בגמ' שם דחילוק זה בין רברבי לזוטרי הוא רק לענין דין ההצלה דצמיד פתיל, אבל לענין עצם דין קבלת הטומאה של הכלי, אף בכלי גדול כיון שניקב בכמוציא רימון הרי הוא טהור מכלום, והיינו כמו שנתבאר דאינו בצורת 'כלי' כלל, שהרי בהך מימרא דרבא קאמר דניקב כמוציא רימונים טהור מכלום, ואם הוקף צמיד פתיל עד שיפחת רובו, הרי דבאותו ציור שנאמר בו הדין ד'עד שיפחת רובו' – דהיינו בכלי גדול – אמרינן דלענין טומאה אם ניקב כמוציא רימון הרי הוא טהור מכלום.

מכתב מחב"א שליט"א

[כשאמרו כלי חרס וכלי נתר טומאתן שוה] שמאחר שהם מעיקרם טיט וכבר נקלו באש, אע"פ שהוא משהו מועט, הרי הן ככלי חרס, אמרו בספרא וכל כלי חרש לרבות כלי נתר, עכ"ד, מבואר כאן שכלי נתר גרידו ככלי חרס וס"ד שהם ככלי אדמה, ומובן פשוט דב"ש דלית להו ריבויא ד"וכל", סברי שכלי נתר טהור ככלי אדמה, אלא דמספק"ל שמוא ככלי חרס דמו מפני חשיבותם, עפיה"מ, וכן מצינו בכמה מקומות בתנ"כ דכלי נתר איתרבו מ"וכל", לענין שבירה בבישול בשר חטאת, ולענין טומאה, [בפר' שמיני ובפר' מצורע], וש"מ שהיה מקום לטהרם שאינם בדרגת כלי חרס, וכ"מ בראשונים בע"ז ל"ג ב' שכלי נתר בולע הרבה כחרס הדרייני, [עי' רשב"א בשם הראב"ד ועוד].

שמוא מדאורייתא כלי נתר ככלי שטף אלא אם מדאורייתא הם ככלי אדמה.

2 כמ"ש בפיה"מ ובר"ש פ"ב מ"א דכלי נתר דהכא ודהתם היינו הך, ובתו' שם כתבו דתרי גוויי נתר איכא. המשך בעמ' ד' זה'

ביאור ספיקא דב"ש בכלי נתר

תוספתא פ"ב ה"א כלי נתר ב"ש אומרים מטמאין מתוכן ומאורין ככלי חרש ומאחוריהם ככלי שטף, וב"ה אומרים כלי נתר הרי הן ככלי חרש לכל דבר, רשב"א אומר בלשון אחרת בש"א מטמאין ככלי חרש וככלי שטף [כ"ה גרסת הגר"א, ולפנינו מטמאין כחצי כלי וככלי שולח] וב"ה אומרים כן, ובירושלמי כלאים פ"ח מבואר דב"ש מספק"ל אם דינו ככלי חרס, ויש לעי' לצד שאין דינו ככלי חרס מה דינו, אם דינו ככלי אדמה או לא.

והדבר מפורש בפיה"מ פ"ב מ"א דכיון שכלי נתר אין האש מושלת בו, ואין מראיתם משתנה ע"י האור, ה"י עולה על דעתנו שהם כלי אדמה ואינם מק"ט, על כן הודיענו

1 א.ה. ע"י בגליון הקודם (משולחן מלכים) בדיון כלי ממתכת שאינם מור מיני מתכות המזכרים בתורה אם מטמא ככלי מתכות והביאו ראיה ממה שנסתפקו ב"ש אם כלי נתר ככלי חרס או ככלי שטף, ולהצד שהם כלי שטף הרי אינו מהוה מינים וש"מ שמתמא ככלי מתכות, ולזה באו הדברים דלהלן, לבאר שלא נסתפקו ב"ש

המשך הגאון הגדול ר' איתמר גרבוז שליט"א

משיר דבר

הערה ממרן הגר"ד לנדו שליט"א

1 אי אתי אליהו ע"כ או יאמר שהעליונה בלבד טמאה, או שיאמר שגם היא טהורה, שהאמת היא כך או כך וזולתה בלתי אפשרי, ולמה אנו שאין האמת ידועה לנו נחמיר חומרה חדשה, גם הכתוב באופן הא' לא מובן, (אא"כ נאמר דיתכן דכל כלי סיבה פרטית בו לדנו או כך או כך, ואין הכלים שוים בזה ובכלים איכא ספיקא או לכאן או לכאן וכל זה אין נראה), ולכא"י יש כאן ענין ונושא מדרבנן שעיקרו מה"ת הוא כך או כך, ולע"כ בעיקרי הדינים.

והנה הרמב"ם מפרש דהא דתנן השרץ בעליונה כולן טמאות דהיינו דכל האוכלין והמשקין שבתוכן טמאין, ותמה התיו"ט דאמאי לא פירש דאיירי לגבי הכלים ככולן טמאין, וצ"ל בדברי הרמב"ם [וכן מבואר בס' מים טהורים ובח' מהר"ח במשניות] דס"ל דאמרינן ממנ"פ דאם חשיב כלי לקב"ט הוי תוך תוכו, ולכן א"א לטמא כל הכלים, והא דהתחתון טמא הטעם כמבואר בדברי הרמב"ם בפיה"מ שדאיירי שהוא שלם ואינו נקוב, ורק העליונים היו נקובים, ולכן התחתון טמא דהוא שלם ולית ביה ממנ"פ, וכן העליון טמא מספק דלמא דנין אותו בשיעורא דאוכלין ולכן נטמא העליון, אבל האמצעי אין מק"ט דאיכא ממנ"פ דאם השיעור הוא באוכלין א"כ הוי תוך תוכו, ולכן לא נטמא הכלי האמצעי, ורק האוכלין שבאמצעי טמאין.

והא דתנן בסיפא בתחתונה היא טמאה וכולן טהורות, ולפ"ד הרמב"ם הרי קאי לגבי האוכלין והמשקין שבתוכן, ולכא"י תמוה טובא דאיך יתכן דברישיא דהשרץ בעליונה כולן טמאות, ובסיפא דהשרץ בתחתונה כולן טהורות, וביאר בזה היטב בס' מים טהורים דהסיפא איירי כשכולן נקובות ככונם משקה ולכן בזה רק התחתונה טמאה וכולן טהורות, משום דאיכא ממנ"פ, דאם דנין אותן כעשוי לאוכלין ולכן נטמא ממילא השאר טהורים משום תוך תוכו, ונמצא מבואר מדברי הרמב"ם דפליג על הר"ש והרע"ב וס"ל דאמרינן ממנ"פ, ולא ס"ל כסברת הא"כ דדנין לכל כלי בפנ"ע.

ונראה להוסיף דהר"ש והרמב"ם אזלי לשיטתם כמה שנתבאר לעיל בספ"ט דשיטת הר"ש דהדין דאולי' לחומרא הוא בתורת ודאי, ואע"ג דעדיין הוי כלי לקב"ט אפ"ה משניקב ככונם משקה כבר חשיב פתח, וצריך צ"פ, ולכן ל"ה תוך תוכו, ובדעת הרמב"ם יתבאר שם דאמרינן ממנ"פ, ואם הוא מק"ט חשיב כסתום וא"צ צמ"פ ולכן ה"נ לענין תוך תוכו אמרינן ממנ"פ וכש"נ.

ב) והנה בתיו"ט כתב דבהא דתנן דהשרץ בתחתונה היא טמאה וכולן טהורות דאם יש בה משקה כיון דהמשקה נטמא (לשיטת הר"ש והרע"ב) ממילא הכלי נטמא וכדינא דסיפא דמתני' דאם יש בה משקה כולן טמאות, ובא"ר האריך לחלוק ע"ד ולבאר דלגבי הכלי עצמו איכא ממנ"פ, דאם הוי כלי לקב"ט הוי תוך תוכו ואין נטמאין המשקין, ולכן בבבא זו בכל גוויי כולן טהורות, וכן נראה להוכיח מדברי הרא"ש והרע"ב דכתבו דהאוכלין והמשקין שבהם טמאים, וכ"ה בר"ש כת"י, ומשמע דאיירי בגוונא דאיכא משקין, ואפ"ה כולן טהורות, וע"כ כסברת הא"ר דאמרינן בזה ממנ"פ.

אמנם סברת התיו"ט דלא אמרינן ממנ"פ צ"ל כש"נ לעיל בדרך הב' דל"ה כלל סתירה דלגבי קב"ט תליא בשיעורא דאוכלין, ולגבי תוך תוכו דנין בשיעור דמשקין דהיכא דניקב נקב דעשוי כפתח לכלי חשיב כחד תוך.

ולכא"י צ"ע כסברת הגר"א (והר"ש כת"י והרא"ש והרע"ב) דדנין ממנ"פ ורק משום דהוי נידון לב' כלים לא אמרינן ממנ"פ, דהא בדברי הר"ש לעיל ספ"ט מוכח דגם בכלי אחד דנין דמק"ט ולגבי צ"פ כיון דניקב ככונם משקה בעי צ"פ וכש"נ שם בארוכה, וצ"ל דס"ל דחלוק דין צ"פ מדיון תוך תוכו, דדין צ"פ מבואר בר"ש ספ"ט דהיכא דניקב בעי צ"פ דכבר חשיב פתח וטומאה נכנסת דרך פתחו, ולכן בעשוי לכך ולכן חשיב כבר פתח ובעי סתיומה, משא"כ לגבי דין תוך תוכו, מבואר בדברי הר"ש לעיל פרק ג' משנה א' דכשניקב ל"ה תוך תוכו משום דבטל ממנו תורת כלי, ורק כלי משוי ליה תוך תוכו, ומבואר דל"ה משום דאיכא פתח וחשיב חד תוך, אלא דמשום דבטל שם כלי ל"ה תוך תוכו, [ומשום] דדין תוך תוכו לא תליא בשם פתח, אלא בשם כלין, ולכן שפיר ס"ל לגר"א דהכא במתני' אמרינן ממנ"פ ורק משום דהוי נידון בב' כלים לא אמרינן ממנ"פ, משא"כ כשהנידון לגבי חד כלי שפיר כתב הגר"א (וכן מוכח מדברי הר"ש כת"י והרא"ש והרע"ב) דאמרינן ממנ"פ וכש"נ.

בצ"פ אינו נעשה אהל לטהר, ודינא דמתני' שם בפחותה דמציל מדין אהל איירי בניקב כמוצ"ר, אבל בחידושי רבינו חיים הלוי פ"ט מט"מ ה"א (ג) דף ע"ז ע"א ובחזו"א אהלות ס' ב' סק"א נקטו דמתני' איירי גם בנפחת בנקב דמציל בצ"פ ואפ"ה כבר נעשה אהל לטהר, ומצינו כלי דמציל בצ"פ ול"ל חסרון דכלים אין נעשים אהל לטהר.

והנה בר"ש רפ"ב דאהלות למד דתנור ישן אין נעשה אהל, משום דמק"ט, ומשמע דגם תנור ישן לא חשיב כלי כתנור חדש, אלא כיון דמק"ט אין נעשה אהל לטהר, ואפ"ה מציל בצ"פ, וא"כ מוכח להדיא דגם דבר דלא חשיב כלי לענין הדין דכלים אין נעשים אהלים לטהר אפ"ה יכול להציל בצ"פ, וא"כ ה"ה תנור חדש, [וכן יש להוכיח מדברי ריב"נ רפ"ב דאהלות דס"ל דגם תנור ישן לא חשיב כלי יעו"ש בא"ר ואפ"ה מציל בצ"פ, וא"כ ה"ה תנור חדש ויש לדון בזה].

אמנם בעיקר הדבר דתנור לא חשיב ככלי ומהני מתורת אהל, יש ללמוד מדברי הרמב"ם פ"ב מט"מ ביאור אחר, דיעו"ש פ"ב ט"מ דהביא הרמב"ם הדין דכלים אין נעשים אהלים לטהר, ובה"ל ב' הביא הדין דכלי הבא במידה הרי הן כאהלים ואינן ככלים לפיכך חוצצין, ובה"ל ג' הביא הדין דנסר הנתון על תנור חדש וכתב מפני שתנור חדש אינו ככלים לענין זה, נראה דאין הביאור משום דתנור ל"ה כלי ולכן חוצץ, אלא דתנור אית ליה מעלת אהל ולכן חוצץ, וזש"כ דאינו ככלים לענין זה, ומשמע דדומה לכלי הבא במידה דאית ליה מעלת אהל, ה"נ תנור הוי כן, ואפשר משום דמשתמש בהדי הקרקע לכן אית ליה מעלת אהל, והא דתנור ישן ל"ה כאהל יעו"י חידושי רבינו חיים הלוי פ"ט מט"מ ה"א (א) עמ' 75 טור ב', שכ' משום דכיון דהוסק חשיב ככ"ה, וכ"ח אין לו תורת אהל, ועמש"כ בזה בפ"ב דאהלות בענין הצלת תנור אות ג', וא"כ הרי פשוט דמציל בתורת צ"פ, וכמו כלי הבא במידה דאע"ג דהוי כאהל אפ"ה מציל בצ"פ דהוי גם כלי, וגם אהל, דהא דתנור מציל לאו משום דחסר בשם כלי, אלא דאית ליה חשיבות דאהל וכש"נ, ולכן פשוט הוא דמציל בצ"פ.

הערות במשנה ה'

א) מתני' היו ככונם משקה השרץ בעליונה כולן טמאות, בתחתונה היא טמאה וכולן טהורות, עיי' ר"ש ורע"ב דאילפס חשיב עשוי לכך ולכן ואולינן לחומרא ככונם משקה דל"ה תוך תוכו, וצ"ע דאמאי שרץ בעליונה כולן טמאות נימא ממנ"פ דאם חשיב כעשוי לאוכלין א"כ הרי הוי תוך תוכו, ואם חשיב כעשוי למשקין הרי אינו מק"ט כלל, וביאר בא"ר דהטעם הוא דכשדנין לגבי הכלי העליון דנין אותו כעשוי לאוכלין ומק"ט, וכשדנין לגבי הכלי התחתון אמרינן דהעליון חשיב כעשוי למשקין ולכן ל"ה תוך תוכו (כיון דהוא נקוב) והתחתון חשיב כעשוי לאוכלין ומק"ט, [ויש לפרש בב' אופנים ד"ל דבכלי העשוי לכך ולכן יש לדון כלי אחד דחשיב עשוי למשקין וכלי אחר חשיב עשוי לאוכלין, ולכן ל"ה סתירה בדיון דיש לדון כל כלי באו"א, ויל"פ דודאי הוי ספיקא דדינא על כל כלי העשוי לכך ולכן אם דנין אותו כעשוי לאוכלין או כעשוי למשקין, אלא דאפ"ה לא אמרינן ממנ"פ דדנין כל כלי בדיון אחר ולא חשיב כה"ג סתירה בדיון דעל כל כלי דנין דין אחר 1].

ויש לפרש עוד מתני' באו"א דהא דעשוי לכך ולכן דנין אותו לענין לקבל טומאה בשיעור עשוי לאוכלין, ולכן תוך תוכו בשיעור דעשוי למשקין ל"ה משום ספיקא ודינן לחומרא, כי אם דהוי דין ודאי, והיינו דלענין קב"ט כיון דעשוי נמי לאוכלין לא נטהר עד שינקב נקב שמבטלו דאינו ראוי לאוכלין וכ"ז שלא ניקב לאוכלין חשיב דראוי עדיין לשימוש, אבל לענין תוך תוכו לא חשיב תוך תוכו משניקב ככונם משקה, כיון דהכלי עומד נמי למשקין, א"כ בשיעור פתח דמשקין חשיב דהכלי פתוח ולכן חשיב כחד תוך, וכן ביאר בס' קה"י ס' ב' בארוכה בביאור דברי הר"ש לעיל ספ"ט, (לגבי צ"פ) דבחד כלי לענין צ"פ אין מציל משניקב ככונם משקה, ומק"ט עד שינקב שיעורא דמוציא זיתים, וה"נ י"ל לענין תוך תוכו, ומבואר היטב דינא דמתני' דלא אמרינן ממנ"פ.

ובזה מבואר נמי הא דכתבו הרא"ש והרע"ב בהא דתנן בתחתונה היא טמאה וכולן טהורות, וכתבו הרא"ש והרע"ב דרק הכלים טהורים דאין טומאה נכנסת דרך שוליה אבל אוכלין ומשקין שבפנימיות נטמאו, וכ"ה בר"ש מכת"י, וצ"ע אמאי לא אמרינן ממנ"פ, דאם התחתונה נטמאת משום דדנין אותה כעשויה לאוכלין, א"כ הרי הטומאה לא נכנסת לא מצעית והוי תוך תוכו, אמנם טעמם הוא משום דמתני' מוכח דלא אמרינן ממנ"פ וכש"נ או מטעמא דכתב בא"ר דדנין על כלי בפנ"ע, או משום דל"ה כלל סתירה, דלגבי קב"ט השיעור בנקב דאוכלין, ולגבי תוך תוכו אזלי בתר שיעורא דמשקין וכש"נ.

משנה ה'

דין צמיד פתיל מתוכו

אם הקף הצמיד פתיל אינו מכסה את דפנות הכלי, וכגון חבית שניקבה ונותר רק ציפוי הזפת הפנימי^א, או קנקן שסתם את פיו בשוה לדופן^ב, לר' יהודה אינו מציל^ג ולרבנן מציל^ד.

משנה ו'

דיני סתימת צמיד פתיל בחבית ובתנור

חבית שניקבה ונסתם^א הנקב על ידי שמרים הצילוה^ב, אבל אם פקקה^ג בזמורה צריך מירוח בין הזמורה לחבית, אם פקקה בשני זמורות צריך מירוח גם ביניהם^ד.

כמו כן תנור שהקיפו בנסר אינו מציל עד שימרח בין הנסר לתנור, ואם כיסה בשני נסרים צריך מירוח בין שניהם, ובמירוח שבין שניהם^ה ניתן להשתמש גם בקליפ^ו עצים.

משנה ז'

הקדמה: במשנה הקודמת נתבאר שתנור שכיסו בנסר אינו מציל אלא על ידי מירוח ומדין צמיד פתיל, דין זה הוא דוקא בתנור ישן שיש עליו תורת כלי^א, אבל בתנור חדש^ב אם כיסה את פיו בנסר מציל גם בלי מירוח. [אהלות פ"ב מ"א]

*שרטוטי כלים<

דיני תנור בתוך תנור

תנור חדש^א ובתוכו תנור ישן^ב וסרידה מכסה את שניהם^ג, אם ללא הישן הסרידה נופלת^ד שניהם טמאים^ה, אבל אם עומדת רק על החדש שניהם טהורים^ו.
תנור ישן ובתוכו תנור חדש^ז וסרידה מכסה את שניהם, אפילו עומדת על הישן^ח מה שבחדש^ט טהור^י, אמנם אם יש גובה טפח בין החדש לסרידה הכל טמא.

משנה ח'

דיני כלי בתוך כלי

שלשה^א קדרות הנתונות זו בתוך זו וגובה שפתן שוה^ב, שרץ באחד מהם היא טמאה וכולן טהורות^ג.
אם ניקבו^ד הקדרות בכונס משקה^ה, שרץ בפנימית כולם^ו טמאות^ז, שרץ בחיצונה היא טמאה וכולם טהורות^ח.
אם גובה שני הפנימיות שוה והחיצונה גבוהה מהם, השרץ בפנימית היא והחיצונה טמאות^ט, והאמצעית טהורה^י, השרץ בחיצונה שני הפנימיות טהורות^{יא}, ואם יש משקה טופח באמצעית טמאה^{יב}.

כלל כלי הואיל ופתוח מלמעלה ולמטה חוצץ כמו נסרים (אלהיו רבא אהלות רפ"ב) וראה דברי חכמים ממורנו הגרא"ג שליט"א גליון זה.
12 שמציל בכיסוי כאהל ואינו צריך צמיד פתיל (ראה הערה קודמת) 13 רמב"ם (פכ"א מטומאת מת ה"ט), ופי' הרא"ש.
וגירסת הרע"ב וסרידה על פי הישן, ולפי"ז לכאף הסרידה אינה מכסה את החיצון כלל, אמנם בקרי"ם על הרמב"ם (שם) כתב דאפילו לגיר' זו מיירי במכסה שניהם ורק הישן בולט בגובהו מתוך החדש, וראה נידונים בפרק
14 דפירושא דמתני' הכי הוא תנור ישן בתוך החדש וסרידה נשענת על פי הישן ומכסה כל פי החדש שבחוץ אלא שהישן הוא יוצא מעט לחוץ מתוך החדש ולכן נשען הכיסוי עליו אם כשינטל הישן שהוא משען לסרידה תפול הסרידה הכל טמא ונמצא שהכיסוי אינו נסמך אלא על הישן ואין תנור ישן מציל בלא צמיד פתיל (קריית ספר בפ' ד' הרמב"ם שם)
15 שהישן שעליו הסרידה חשוב כלי, ואינו מציל אלא בצמיד פתיל והרי אין כאן צמיד פתיל (ע"פ רע"ב)
16 והחדש שאינו כלי חוצץ בפני הטומאה אם הסרידה נסמכת עליו דכל המציל משום אוהל אינו צריך לצמיד פתיל (רע"ב)
17 צריך ביאור מה החילוק בין רישא לסיפא וראה נדונים בפרק
18 כאן לא אמרו הכל טהור דאפילו אם הסרידה רק על החדש הפנימי אין הישן שהוא חיצוני ניצול, ומשא"כ ברישא שהחדש מבחוץ והסרידה נתונה עליו הוא מציל גם על הישן שבתוכו
19 דמה שבוטל ממנו ומגיע עד הישן הוא כמאן דליתיה דמי שאין סמיכת הישן מועיל וכוון שאינו גבוה טפח מן החדש אין הטומאה נכנס לה (פי' הרא"ש).
לא ידענא למה נחשוב זה הכולט כמאן דליתיה כיון שהוא עומד ע"י סיוע הישן ואפילו אם אין פותח טפח בין הסרידה לחדש לא היה לו להציל על מה שבתוך החדש דכיון שהוא עומד ע"י דבר המקב"ט חשיב כמאן דליתיה לענין הצלת טומאה כדאמרי' בפ"ח דאהלות וכו' (הגהה מרבנו יעקב בעל הטורים).
ובהשגת הראב"ד (פכ"א מטומ"מ ה"ט) כתב וז"ל והסיפא אע"פ שנסמך לגמרי על הישן כיון שנתן החדש בתוך הישן הרי ביטל חללו של ישן והכיסוי חושבין אותו לחדש ואם אין בין הכיסוי והחדש טפח הרי הוא כסתם ומציל לעצמו. עכ"ל וראה נידונים בפרק.
וע"ע בחזו"א (סי"ג סק"י) שהאריך בה.

1 בשוה שאינו עודף למעלה מן הצמיד פתיל אלא שעובי הדופן אינו מכוסה וכו' אבל אם גפתן למטה מן השפה ויש עודף מהשפה ולמעלה מהצ"פ ד"ה אינם מצילים שנטמא מתוכו שלמעלה מהצ"פ שהיא תוך, וכלי טמא אינו מציל וכו' (אלהיו רבא)
אמנם ברע"ב כתב וז"ל עם השפה למטה משפת הכלי שנמצא הצמיד פתיל מבפנים והשפה מגולה מבחוץ, ומשמע דאיירי בגוונא שהדפנות כנוסים זה כנגד זה ואין האויר שנגד השפה מכוסה כזה [] (משנת טהרות) וראה נדונים בפרק
2 דקסבר צמיד פתיל עליו כתיב ולא צמיד פתיל מתוכו (רע"ב)
ובא"ר כתב וז"ל ר"י אומר אינם מצילים עד שיכסה את עובי הדפנות שעליו על כולו משמע, וחכ"א מצילין דעליו על כל האויר, והרי כל האויר מכוסה.
3 כן פירשו הר"ש והרע"ב, אבל הרמב"ם (פיחה"ש, ובפכ"ב מטומ"מ ה"א) פירש שהחרס תקלף מפי החבית והזפת עומד בין הכיסוי לחבית עי"ש, ובחזו"א (סי"ג סק"ה)
4 קמ"ל הא דאפי' סתימה דממילא מהני (תפא"י)
5 סתמא כחכמים דיש צמיד פתיל מבפנים (רע"ב)
6 רבותא אשמעין שכשהסתימה דבוקה וכגון בשמרים אפילו בנסתם מעצמו מציל וכשאניה מדובקת אפילו אם פקקה בידיים אינה מצלת עד שימרחנה וידבקנה לחבית
7 בב"ק ק"ה. מיתית לה ובעי למימר הא לא מירח לא משום דלא קאי (ר"ש).
וע"ע ברש"י ותוס' בב"ק שם, ובחידושי הגר"מ כאן
8 משמע שמן הצדדין לא מאני בקליפי עצים, וזהו כפי הרמב"ם (ראה הערה הבאה) דסינין ושגמין היינו חבור מסמרים או דבק שאין דרך חיבור כזה אלא בעצים לחברן אבל לא עץ עם חרס התנור, אבל לפי הרע"ב (שם) שממלא הריח בקליפין שמע לכאף להוא הדין מן הצדדין (ע"פ משנ"א).
9 כן פירש הרע"ב מה שאמרו במתני' עשאן כסינין ובשוגמין. והרמב"ם פירש שחיבר את שני הנסרים על ידי מסמרים של עץ או דבק. (וראה הערה קודמת)
10 דכלים אינם נעשים אוהל לטהר (אהלות ר"פ), וכל הצלתם הוא מדין צמיד פתיל, ולכן צריך לטהר את הכיסוי ולהדביקו.
11 דלאו כלי הוא חוצץ הנסר, וכ"ל ליהוי ככלי אדמה דנעשה אהלים לטמא ולא לטהר, לא דמי התם כלי, אבל תנור קודם שהוסק לא הוי

20 שלושה: כן משמע מלשון המשנה שאמרו כולן, ומדברי הרע"ב ד"ה היא והתחתונה טמאה
21 מכאן יש ללמוד שלהצלת תוך תוכו לא צריך שיהא תוך הפנימי גבוה מתוך החיצון אלא אפילו בשוה לו מציל משום תוך תוכו כל שאין החיצון גבוה מן הפנימי. (תו"ט לעיל פ"ח מ"ב)
22 אם השרץ בעליונה אוכלין בתחתונה טהורין, דרחמנא אמר כל אשר יפול מהם אל תוכו ולא אל תוך תוכו, והשרץ שבעליונה תוך תוכו דתחתונה היא, ואם השרץ בתחתונה לא נטמאו אוכלין שבעליונה דרחמנא אמר כל אשר בתוכו יטמא ולא שבתוך תוכו (רע"ב).
23 שנקב כשיעור מבטל מהקדירה תורת כלי ושוב אינה מצלת על ידי תוך תוכו.
24 דהיינו כדי מחרתן דאלפסין עשויין למשקים ולאוכלין ומטילין אותו לחומרם בכונס משקה (רע"ב).
25 בר"ש וברע"ב מבואר שהכלים עצמם טמאים, אבל ברמב"ם (פי"ג מהלכות כלים ה"ב) מבואר שהכלים עצמם טהורים, ורק אוכלין ומשקין טהורים, וראה דברי חכמים ממורנו הגר"א גרבו שליט"א בגליון זה.
26 דרואין את השרץ כאילו הוא בכל אחת כיון דנקובות בכונס משקה (רע"ב).
וקשה דממנפ"ש אי נקב בכונס משקה מבטל מהקדירות שם כלי כיצד יקבלו טומאה, ואי יש עליהם שם כלי למה לא יצילו בתוך תוכו, וי"ל שלענין הכלי הפנימי שהשרץ בתוכו אנו דנים ששיעורו במשקין ומשניקב אינו בכלל תוך תוכו, ולענין כלי החיצון אנו דנים שעד שלא ניקב במצויא זית לא בטל ממנו שם כלי (ע"פ אלהיו רבא).
אמנם עדיין קשה דהא אי אתי אליהו על כרחך אי יאמר שהעליונה בלבד טמאה, או שיאמר שגם היא טהורה שהאמת היא כך או כן וזולתה בלתי אפשרי, ולמה אנו שאין האמת ידועה לנו נחמיר חומרה חדשה. (משיב דבר ממורנו הגר"ד לנדו גליון זה ע"י שם עוד)
27 דאין טומאה נכנסת דרך שוליו ומיהו אם היו אוכלים ומשקים בפנימית נטמאו כיון דלא מירח הנקב וכו' (רע"ב).
28 דכיון שהחיצונה עורפת על הפנימית אין הפנימית נידונת כתוך תוכו, ורואים את השרץ כאילו הוא בחיצונה (ע"פ הרע"ב)
29 שאין כלי נטמא מאויר כלי חרס (רע"ב)
30 כנ"ל
31 דנטמא המשקה טופח שבתוך הכלי מאויר כלי חרס, וחזר המשקה וטימא את הכלי (רע"ב)

שלא רצו להקל שום טבילה בכלי נתר, דנפיק מיניה חורבא^א.

בביאור מה נחלקו ת"ק ורשב"א

ויש לעי' במה נחלקו ת"ק ורשב"א שאמר בלשון אחר, ואפשר דלת"ק אין מטמאין ככלי שטף אלא כלי נתר שיש לו תוך, ומטמא מתוכו ככלי חרס, ומאחוריו, אבל כשאין לו תוך כיון שאין לו טומאת כלי חרס, לא גזרו בו טומאת כלי שטף, ורשב"א אמרו בלשון אחר שמטמא בכל הטומאות ככלי שטף, אפי' כשאין לו תוך, [וכן מדויק בלשון תוכן ואוירן דקתני ברישא ע"י בסמוך].

והנה לשון התוספתא הוא כלי נתר ב"ש אומרים מטמאין מתוכן ומאוירן ככלי חרס, וצריך פירוש מהו תוכן ומהו אוירן, ובאמת תוכן היינו מגע תוכן, ומבואר^א כאן שיש טומאת מגע תוכן בכ"ה, אבל נראה שלא בא התנא להשמיענו דבר פשוט כזה, ולפי מה שנתבאר מיישב שלשון מתוכן ומאוירן בא לפרש דלת"ק אינם מטמאין ככלי שטף רק המשך בצע"ה

6 ועי' חידושי הגרע"א ובתשובה שדן בכלי זמכית לר' הרמב"ם שאין להם טהרה במקוה אם כשנטמאו מאחוריהן יש להם טהרה במקוה.
7 בענין הנידון שהוזכר בגליונות קודמים אם יש ל"ה גם טומאת מגע בתוכו או רק טומאת אויר, כאן מבואר בתוספתא שיש לו.
8 משלי כ"ה כ'.

4 דבשבת מ"ז א' אמרו כלי זמכית כיון דכי נשתברו יש להן תקנה ע"י שמתכן לכן ככלי מתכות דמו, אבל מה שאין לו תקנה אינו ככלי מתכות, וכלי נתר אין לו תקנה.
5 כמו בשבת מ"ז א'.

האם כיסוי הצמיד פתיל צריך להיות אטום

א בפירקין (מ"ו) מבואר שאין כלי מציל בצמיד פתיל עד שיהא סתום כולו, ולכך תנא שכיסהו בשני נסרים לא מספיק שימרח בטיט מצדיהם לחבית אלא צריך גם למרח ביניהם, וכמו כן מבואר בפירקין (מ"ד) שאם סתם בכדור שאינו אטום כולו לא סגי שידבקו מן הצדדים בשביל שיציל אלא צריך שימרח עליו טיט מלמעלה שיהא אטום כולו.

והנה כבר נתבאר (גליון 15 ד"ח מורנו הגרא"ג שליט"א) שנחלקו הראשונים במה שצריך מירוח בין הכיסוי לכלי, דדעת התוס' שבת צ"ו. שהמירוח נועד בשביל לאטום את הכלי לגמרי שלא יישאר בו אפילו נקב כל שהוא, ודעת הרמב"ם (פיהמ"ש פ"י מ"ב) והרא"ש (שם), שהצורך במירוח הוא בשביל שהכיסוי יהא מחובר כראוי לכלי ולא ייפרד ממנו. ויש להקשות לדעת הרמב"ם והרא"ש שהצורך במירוח הוא בשביל שהכיסוי לא ייפרד מעל הכלי, אמאי בכיסוי של שני נסרים צריך מירוח ביניהם והא גם בלי מירוח לא ייפרד, וכמו כן יש להקשות על כדור ופקעת שאינם מצילים בלי מירוח טיט כיון שאינם אטומים וקשה הא כיון שהם מחוברים מן הצדדים מה איכפ"ל שאינם אטומים לגמרי והא בלא"ה לא ייפרדו.

ויתכן דגם לדעת הרמב"ם והרא"ש שהצורך במירוח הוא בשביל שלא ייפרד הכיסוי מן הכלי, מסתבר שלא סגי אם לא ימרח מכל הצדדים דאחר שהתורה הצריכה צמיד צריך שהחיבור יהא על כולו.

ולפי"ז יש ליישב דמה שהצריכו מירוח בין שני הנסרים הוא לא לצורך איטום הרווח, אלא משום שכל שלא מירח באמצע, כל נסר מחובר רק מצד אחד לכלי ובצידו השני אינו מחובר לכלי ואינו בכלל צמיד, וכן בכדור ובמטלית שהצריכו איטום אע"פ שהם מעורבים ביניהם אינם דבר אחד ממש אלא עשויים מחלקים נפרדים כמש"כ החזו"א (סי"ג סק"א וסק"ג) ולכך אם לא ימרח בטיט את כולו כל חלק וחלק עומד בפני עצמו, ואינו מדובק מן הצדדים.

ולפי"ז כל מה שצריך לאטום את הכיסוי הוא רק בשני נסרים שעשויים מחלקים נפרדים, אבל בנסר אחד שיש בו נקבים אין צריך לסתמם שאין הנקבים מפסידים את חיבור הנסר לתנור.

דבנסר אחד שיש בו נקבים לא צריך לסתום את נקביו ובגי במירוח מן הצדדים בשביל להברו לכלי.

ובזה מתיישב מש"כ הרמב"ם לעיל (פיהמ"ש פ"ט מ"ז) דסרידה היא לוח של חרש מנוקב, ובגליון הקודם (15) הקשינו כיון שהיא מנוקבת כיצד מצלת בצמיד פתיל בלי מירוח ומאי שנא מכדור, וי"ל שהרמב"ם לשיטתו שאין צורך כלל באיטום נקבים שבכלי ומה שהצריכו מירוח בכדור ובנסרים הוא רק משום שהם חלקים נפרדים אבל בסרידה שעשויה מחלק אחד אין צורך לאטום את הנקבים דכל שאין בנקב שיעור פתח אינו מפסיד את הצלת הצמיד פתיל ועי'.

דעת הרע"ב בסתימת צמיד למטה משפת הכלי

ב בפירקין (מ"ה) נחלקו ר"י וחכמים בקבותים של מוריים שגפתן עם השפה (ראה שרשומי כלים), דלדעת ר' יהודה אינם מצילים בצמיד פתיל דצמיד פתיל עליו כתיב ולא צמיד פתיל בתוכו ולרבנן מצילים.

וכתב הגר"א דכל מה שנחלקו הוא באופן שאויר הכלי סתום כולו ורק הדפנות מגולות, אבל אם חלק מאויר השפה מגולה אינה מצלת אפילו לרבנן כיון שהטומאה נכנסת לריוח זה שהוא תוך הכלי ומטמאה את כל הכלי וכלי טמא אינו מציל בצמיד פתיל.

והנה הרע"ב פ"י שגפתן עם השפה: למטה משפת הכלי, ומבואר שאפילו אם הסתימה שוקעת לכלי מצלת וקשה הא בכה"ג הכלי נטמא ואין כלי טמא מציל.

ובמשנה אחרונה כתב שהמדובר הוא בכלי שדפנותיו כנוסים לפנים כזה [] ומה שכתב הרע"ב 'למטה משפת הכלי' היינו שסתם את כל הכלי חוץ ממה שכנגד כניסת הדפנות וס"ל להרע"ב שמה שכנגד כניסת הדפנות אינו בכלל תוך הכלי.

ויתכן עוד בזה דאפילו אי נימא שמדובר על כלי עם פתח רגיל שסתימתו אינה בכל הכלי אלא שוקעת לפנים גם בזה מציל, והטעם בזה י"ל ע"פ מה שביאר מורנו הגרא"ג שליט"א (דברי חכמים גליון 15 ובמשנת טהורות), דיסוד הצלת צמיד פתיל אינה להגדיר את הפתח לסתום אלא ענינה הוא לבטל שם פתח על ידי הסתימה ולהחשיבו ככלי בלי פתח. ולפי"ז יתכן שבאופן שסתם את פתח הכלי בצמיד פתיל כדין וביטל ממנו שם פתח לא איכפ"ל במה שנתר קצת מן הכלי מעל הסתימה דמכל מקום הכלי אין לו פתח ואינו

מקבל טומאה ועי'.

אמנם אכתי יש לעיין דבמתני' אמרו קבותים של מוריים שגפתן עם השפה, והיינו שהם שוים לשפה, ולדברי הרע"ב הו"ל למימר שגפסן תחת השפה, ועוד הק' בכמים טהורים דבתוספתא (הובאה בר"ש לקמן מ"ו) מבואר להדיא דאם הטיט שוקע לתוך החבית אינו מציל.

ולול"ד המשנ"א י"ל שגם הרע"ב מודה למש"כ הגר"א דמה שאמרו במתני' שגפסן עם השפה מיירי דוקא באופן שהטיט שוה לשפת הכלי ואינו שוקע כלל, ומה שכ' הרע"ב שהם למטה משפת הכלי, הוא לבאר שסתימת הטיט שבכאן אינה עומדת על גבי הכלי מבחוץ וככל צמיד פתיל, אלא ממוקמת בתוך הכלי למטה משפתו, ומכל מקום היא שוה בגובה לשפת הכלי וכמש"כ הגר"א ועי'.

דיני שני תנורים זה בתוך זה

ג בפירקין (מ"ז) שנינו שני אופנים של תנור בתוך תנור, א' תנור ישן בתוך תנור חדש, ב' תנור חדש בתוך תנור ישן.

ובדין הא' של תנור ישן בתוך חדש, הגירסה שלפנינו (וכ"ה ברע"ב) וסרידה על פי הישן אם נוטל את הישן והסרידה נופלת הכל טמא ואם לאו הכל טהור.

וביאר התפא"י ששני התנורים שוים בגובהם, וברישא שיהא נוטל את הישן והסרידה נופלת היינו שהסרידה צרה מרחבו של תנור החיצון ואינה מכסה אלא את התנור הישן שהוא פנימי, ולכך הכל טמא כיון שאין התנור החדש מכוסה, ומה שאמרו 'אם לאו הכל טהור' היינו שהסרידה רחבה ומכסה גם את התנור החיצון ולכך הכל טהור.

אמנם ברמב"ם (פיהמ"ש ובפכ"א מטומ"מ ה"ט) וכן בפי' הרא"ש, מבואר שגם ברישא הסרידה מכסה גם את התנור החיצוני שהוא חדש, ומה שאמרו 'אם נוטל את הישן וסרידה נופלת הכל טמא' ביאר בקרית ספר (הובא לשונו בביאורי כלים הערה 14) שהישן גבוה מעט מן החדש והסרידה נשענת רק עליו, ולכך אינה מצלת ככל כלי שאינו מציל אלא על ידי צמיד פתיל, ומה שאמרו 'אם לאו הכל טהור, היינו שהסרידה נסמכת רק על החדש' שאינו כלי.

[ועי' ברא"ש שגם ברישא דמתני' וסרידה על פי החדש, וכתב התו"ט דגם הרמב"ם גרס כן במתני' ולכך פ"י שהסרידה מכסה את שניהם, אמנם בקרית ספר ביאר דגם אי גרסי' וסרידה על פי הישן מיירי שהסרידה מכסה את החדש וועל פי הישן היינו שהישן בולט מעל החדש והסרידה מונחת עליו.]

והנה בין להרמב"ם ובין להרא"ש מבואר שבתנור חדש ובתוכו תנור ישן וסרידה מכסה על שניהם אם הסרידה נסמכת רק על הישן הכל טמא, ואפילו כשאין טפח בין חדש לסרידה, וקשה מאי שנא סיפא בתנור ישן ובתוכו חדש והסרידה נסמכת על הישן דמצלת בפחות מטפח, ועי' בחי' הגרי"מ משכ"ב.

והנה בעיקר דין הסיפא שבתנור ישן ובתוכו תנור חדש וסרידה על פי הישן אם אין בין חדש לסרידה טפח מה שבחדש ניצול, הקשה בהגהה על הרא"ש (בשם ר"י בעל הטורים) מאי איכפ"ל שאין טפח בין חדש לסרידה הא כל שהסרידה נסמכת על ידי דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה כמבואר בפ"ח דאהלות.

ועי' בהשגת הראב"ד (פכ"א מטומ"מ ה"ט) שביאר הטעם בזה וכתב דכיון שנתן את החדש בתוך הישן הרי ביטל חללו של הישן עיי"ש, [וביאור דבריו יתכן דכיון שעיקר תורת כלי חרס הוא על התוך ולא על הדפנות, אם הניח תנור בתוך תנור הרי יש כאן רק תוך אחד ואפילו שהדפנות מחולקות התוך הוא אחד, והוא נקבע על ידי הפנימי וכשהפנימי מי חדש כולו חדש ויתכן עוד דדין זה הוא דוקא בתנור שאין לו כלל שוליים ובלי היסק אינו נחשב כלי כמש"כ הגר"א ברפ"ב דאהלות, ובזה אפי' אחר שהוסק ויש לו תורת כלי מ"מ עיקר חשיבותו הוא בתוכו ועי'].

ועכ"פ להמבואר בראב"ד שטעם הסיפא דבסרידה על גבי ישן מציל על החדש הוא משום שהפנימי חדש ומבטל את החיצון, יש לבאר מדוע ברישא גבי תנור חדש ובתוכו ישן כל שהסרידה נסמכת על הישן אינה מצלת, ואילו בסיפא שהחדש בתוך הישן לא איכפ"ל שהסרידה נסמכת על הישן, דברישא שהפנימי הוא ישן שהוא כלי כל שהסרידה עליו אינה מצלת וכדין כל דבר המקבל טומאה שאינו חוצץ בפני הטומאה, ורק בסיפא שהפנימי חדש וביטל חללו של הישן לא איכפ"ל שהכיסוי על גבי הישן דהחדש הפנימי ביטלו.

[והנה בתפא"י ובחי' ר"א מגריידין נקטו בפשיטות שאין חילוק בין רישא לסיפא וגם ברישא שהפנימי ישן והחיצון חדש אם הסרידה מכסה על שניהם מצלת ואפילו אם עומדת רק על הישן, אמנם בדברי הראב"ד וכן ברמב"ם מבואר לכאן לא כך וצל"ע.]

המשך מחכ"א שליט"א עמ' ד'

כשיש להם תוך, ובזה פליג רשב"א שפשוטיהן ג"כ טמאין ככלי שטף.

בגדר מתכת ולמה זכוכית נקרא עפר

ויש' להוסיף דמתכת לא דמאי לזכוכית בקרקע, דמתכת הם גושי מתכת הטמונים בקרקע, שנקראין במשנה עשת וחררה, אבל זכוכית עפר הוא, ולכן אמרו בגמ' דכיון דבריתן מן החול ככלי חרס דמו, וכן אמרו בערכין ל"ב א' דחולסית ומצולה חשיבי כבתי ערי חומה או כשדות, ועי' ש' בתו' דהיינו עפר זכוכית, ואילו מקום שחוצצין ממנו מתכת

8 בביאור החילוק במציאות בין מתכת לזכוכית וממילא יבואר שנתר אין מקום לחושבו כמתכת.

אין זה אלא כמטמון שבעפר, ולא שייך לחשוב המקום כדבר מיוחד, שאין עפרו שונה מכל עפר.

ולכן אין מקום לדון שנתר ייחשב מין מתכת שזכוכית ונתר פשוט שהם עפר כחרס. ומסתברא שכל המתכות משתייכים לשישה שכתב רש"י מן המקרא, וכמו שמצינו ביומא מ"ד ב' שיש שבעה מיני זהב, כך יש מיני ברזל ובדיל ועופרת, וצ"ע ובידור.

תתברכו בזה להגדיל תורה להחדיד הדעת בסדר הדעת ומלאה הארץ דעת.

א. תניא (כלים פ"ב ה"א) כלי נתר ב"ש אומרים מיטמאין מתוכן ומאורון ככלי חרס ומאחוריהן ככלי שטף, ובה"א כלי נתר ככלי חרס לכל דבר. והנה לפו"ר לשון מיטמאין מתוכן ומאורון ככלי, מתפרש מתוכן במגע, ומאורון באויר, ושי"מ דכ"ח מטמא במגע. ושמו"ל דסברי ב"ש דגם מתוכו איכא ב' הלכות, הא' דנטמא באויר ככ"ח, והב' דמגע תוכו ככלי שטף, ותיבת ככ"ח אינה מתייחסת למתוכו, אלא יש אתנחתא אחרי מתוכו, ואח"כ ממשיך ומאורון ככ"ח וכאילו עבדינן חסורי מחסרא, ונימא דכלי נתר מיטמאין מאורון ככ"ח, ומתוכו ומאחוריהן ככלי שטף. ולפ"ז כשם שאם הכלי נתר נטמא מאחוריו יש לו להיות אה"ט ככלי שטף ומה"ט גם יש לו טהרה במקוה [ועיין רש"י (עירובין ק"ד ב') שרק כלי שיש לו טהרה במקוה יכול להיות אה"ט, הלכך אי בעינן לעשותו אה"ט, ע"כ צ"ל שיש לו טהרה במקוה, והוי לגמרי ככלי שטף]. כך אם נטמא מתוכו במגע נעשה הכלי נתר אה"ט, ויש לו טהרה במקוה.

ב. ומבוארים הדברים בחזו"א (כלים ג' סקט"ו) שכתב וז"ל, ולא נתגלה טעמיהן דב"ש, ומאויזה מין כלי שטף אחיתו לה טומאה. ונראה שהוא מדבריהם, דמה"ת לא מצינו שיטמא בתורת ב' כלים. ולענין אי יש לו טהרה במקוה, ואי נעשה אה"ט, ואי טמא מדרס לא נתבאר. ונראה דבנטמא מאויר אינו נעשה אה"ט, ובנטמא במגע מאחוריו יש לו טהרה במקוה [ונעשה אה"ט] ואי נטמא במגע מתוכו נעשה אה"ט, ואין לו טהרה במקוה, מטומאת אויר אבל נטהר מטומאת אב. עכ"ל. הרי דמודה החזו"א דבמגע מתוכו הכלי נתר נעשה אה"ט ויש לו טהרה במקוה, והחזו"א לשטתו שגם כ"ח יש לו טומאת מגע הלכך כיון דכלי נתר הוה גם ככ"ח אזי בנגיעת השרץ מתוכו נעשה הכלי אה"ט מדין כלי נתר ויש לו טהרה, מאידך נעשה גם ראשון לטומאה מדין כ"ח ולזה אין לו טהרה.

ג. במש"כ החזו"א דנראה דהוא מדבריהם עיין בא"ר (רפ"ב) דמשמע דהוי ספק דאורייתא, וכיון דמדיון ספק אתינן עלה לא קשיא קושית החזו"א איך מדאורייתא נותנים לכלי א' תורת ב' כלים, דהא הוי ספיקא דאורייתא. וז"ל הא"ר, וששה ספיקות יש בכל התורה כולה שעדיין בספיקן הן עומדין, ג' לדברי הכל וג' לב"ש. אנדרוגינוס באדם, כוי בבמה, פול המצרי [ספק זרע ספק ירק]. וג' לב"ש, צלף, חולדת הסנאים, כלי נתר ספק כלי חרס ספק כלי שטף, וב"ה אומרים כלי נתר ודאי מין חרס הוא. והוא מימרא דר"ח בשם ר' יוחנן, (ירושלמי פ"ח דכלאים ה"ד). וכיון דמדיון ספק דאורייתא אתינן עלה שפיר נוהגין בה החומרות גם של כלי שטף וגם של כלי חרס.

ד. ומשה"ק החזו"א לאויזה כלי שטף שייך לדמות הכלי נתר, י"ל דדמי לכלי מתכות. ואע"ג דנעשין מאדמה מסויימת, מ"מ לא גרע מכלי זכוכית דמבואר בגמ' שבת (ט"ז א') דמטמאין ככלי מתכות כיון שיש להן תקנה, ופרש"י דתקנתן היא ע"י שמתכין אותן, [ולכא' זה מקור השם מתכות מלשון ניתך] ועיין בתפא"י בהקדמתו לטהרות סקמ"ד שכתב דכלי נתר ניתכין וכך משמעות הרמב"ם בפיה"מ, הלכך שפיר חשיבי ככלי מתכות. אמנם י"ל דהניחא לחזו"א דטומאתן דרבנן בזה י"ל דדמו לכלי זכוכית דכשגזרו טומאתן בעי' למימר דחשיבי ככלי מתכות כיון שניתכין.

ה. מיהו למאי דמבואר בירושלמי דספק טומאתן בדאורייתא, יל"ע היאך מצינן למימר דהוי הכלי נתר ככלי מתכות מה"ת, והא הגר"א בפתיחתו לסדר טהרות כתב דרך ו' מיני מתכות המוזכרים בתורה הן שמקב"ט מדאורייתא, ואלו הן זהב כסף נחושת ברזל בדיל עופרת, מבואר שכל מין אחר טהור. ויסוד הדברים הוא ברש"י (ר"ה י"ט ב' ד"ה חכמים) דאין כלי מתכות טמאין מה"ת אלא אותן המנויין בפרשה. וכונתו מהא דהאריכה התורה בפירוט המתכות ולא סגי בא' או ב' מתכות והשאר נילף מינייהו, אתא קרא לאשמעין דלא נילף ללמוד על מתכות אחרות, והוי כב' כתובים הבאין כאחד דאין מלמדיו, הלכך מתכות אחרות שאינן מנויות אינן טמאות.

ו. ושמו"ל דהספק לב"ש הוא אי טומאתן רק ככלי חרס, או גם ככלי מתכות. דלכלי חרס ודאי דמו דשון תרומה בדרך עשייתן, ומאי דכלי נתר ניתכין אין זו סיבה להפקיע דין כלי חרס, אלא רק להוסיף דין כלי מתכות. וכך גם משמעות לשון התוספתא דודאי מיטמאין באויר והספק אם יש להן גם טומאת כלי שטף. והנה מש"כ רש"י דאין טמאין כלי מתכות אלא ו' המנויין בקרא כונתו לטומאת כלי מתכות, אבל דין מתכת יש להן מדאורייתא, וכדכתב הרש"ש (ר"ה יט:). ומשה"ק הרש"ש אמאי לא עשו המנורה מזכוכית למאן דמכשיר בשאר מתכות, י"ל דכשם דדרש"י (חגיגה כו:) מדכתב על השולחן הטהור מכלל שהוא ראוי להיות טמא, כך יש לדרוש מקרא (ויקרא י"ט) דכתב על המנורה הטהורה מכלל שהיא טמאה, ולכך מנורה של זכוכית פסולה דאינה מקב"ט מה"ת. ומ"מ בכלי נתר י"ל כיון דחשיבי כלי משום דהוה כלי חרס, ורק בעינן להוסיף החומר דכלי מתכות, וכיון דחשיבי מתכות מדאורייתא, ושם כלי יש כבר בלא"ה, שמו"ל יתני השם כלי להצטרף עם המציאות של מתכות להחשב ככלי מתכות לענין קב"ט. והוא מיוחד טובא לומר כן בדאורייתא.

ז. ובהמשך התוספתא תניא, ר"ש בן אלעזר אומר בלשון אחרת, ב"ש אומרים מיטמאין כחצי כלי ומיטמאין ככלי שלם, ובה"א כלי נתר ככלי חרס לכל דבר. ופי' ר"ש לענין קבלת טומאה הוה כחצי כלי, דדינן ככלי חרס ליטמא באויר וככלי שטף ליטמא מאחוריהן, אבל לטמא אחרים דינם ככלי שלם, כלומר לגמרי ככ"ח, דכ"ח מטמאין אחרים מאורון ומאחוריהן, עכ"ד. ובבבב"א לתוספתא הקשה על פי' הר"ש, ולא ידעתי הלשון כחצי כלי, דאדרבה היא מטמא יותר מכלי שלם, דהא אין שום כלי שיתטמא מאורו ומאחוריו. ואפשר לומר האי כחצי כלי היינו שאם נטמא מאורו לא נטמא אלא חצי טומאה היינו שלא נעשה אב הטומאה, וכשנטמא מגבו נטמא כשלם דהיינו שנעשה אב הטומאה. ולא נהירא. והנכון שט"ם הוא וצריך לגרוס, ב"ש אומרים מיטמאין ככ"ח וככלי שטף ובה"א הרי הן ככ"ח לכל דבר. עכ"ל. ושמו"ל כוונתו דהוי ט"ם בפענוח ראשי תיבות, דכלי שלם היה ר"ת כ"ש, וגו' דקמן פענוח כלי שלם, והאמת היא דהכונה כלי שטף. וחצי כלי הכונה לכלי חרס בהיפוך האותיות. ומ"מ כיון דאין שום תוספת או שינוי בין הדינים שכתב החזו"א בדברי ת"ק לבין מש"כ הגר"א בדברי ר"ש בן אלעזר, הלכך שפיר לשון התוספתא הוי, רשב"א אומר בלשון אחרת.

אפיקי מים

הודו ב"ה בצורך השעה להנהיג כן [ולא מצאתי כעת בירור צורת הפלגין בטומאת האשה והכלים, אם ר"ל שהם טמאים מיד ואעפ"כ אינם מטמאים מיד, או שמו"ל כ"ז שלא פירשו מהאוכלים הרי הם טהורים לגמרי, ונפק"מ להתירם באכילת תרומה בשעה זו]. ובעיני כלים שם מבואר עיקר הנ"ל, ובד"ה ואמנם, מבואר דעיקר קושיתו זהו מיוחדו"ג בלבד, ועוד דקשיא ליה הצלת צמיד פתיל ולא קשיא ליה הצלה בארובה, וצ"ע.

עוד בגליון 13 במדור מלחמתה של תורה בעמוד ז' הובאו דברי הגר"ח כלים פי"ד ה"ח ד"ה אלא דצ"ע, שהקשה וז"ל ועוד קשה על דברינו דהספרא קאי לענין שלא תועיל לו גם סתימה, דאם כן איך תניא דאם היו נקובים בכלי חרס ככונם משקה אין מצילין, והרי בכלי חרס צריך להיות דין דמצילין מדין צמיד פתיל, דהוי שיעורא עד רובו או כמוציא רמון, וצ"ל כו'

מבואר דס"ל דצמיד פתיל אינו הלכה מיוחדת בכלי הסתום מכל צדדיו [וכעין שכתב בדברי חכמים גליון 15 בבאור דעת מהר"ם וכו'], אלא יש כאן הלכה כללית בכל כלי המשך בצמ"ח

נעשין מחומרים שונים.

אכן יעוי' בתוס' ביצה לב. שכתבו דכלי חרס שלא נצרף ככבשן הרי הוא ככלי אדמה. הרי דכלי אדמה הוא אותו חומר שממנו עשוי הכלי חרס, רק כנראה שמשום שאינו נצרף ככבשן ככלי חרס לכך אינו מקב"ט.

והנה בין לפי' הר"ש ורש"י, ובין להתוס' שפיר מיושב קושיות מ"ט לא גזרו בכלי אדמה, דלפירש"י לכאורה צ"ל דכלי זכוכית תחילת ברייתו מהחול הדומה לכלי חרס, משא"כ כלי אדמה דהוא מין אחר. ולפי' התוס' צ"ל דכיון דלא נצרף ככבשן הרי הוא ככלי שלא נגמ"מ [כמבואר בסוף פ"ד דכלים] משא"כ כלי זכוכית.

כבוד רב, הרב חיים סלומון

אכילת בשר בתשעת הימים ג. לומר אחרי המסכת קדיש שאומרים אחר הסיום, "בעלמא דהוא עתיד וכו'". והשאלה זו תלויה בשני נידונים א. האם בסיום מסכת משניות בלבד בלי לימוד הגמ' חשיב סיום. ב. את"ל דסגי במסכתא משניות מ"מ בעינן שיסיים מסכת כלים כולה ולא

כבוד הרבנים שליט"א השל"י והברכה מתוך עונג העיון בדברי המאסף, כתבתי דברים שנתחדשו לי, בגליון 13 בעיוני כלים למשנה ב'

כלי ע"ה אינם מצילים על על כלי מתכות, נפק"מ א) לצמ"פ (כלים ט' ב'), ב) למחיצה בפני המת בכלי שבארובה (אהלות ה' ג-ד'), או בכלי שבחלון (תוספות שאנן עדיות). ויש בזה חידוש א) דחשיב כלי טהור כלפי אוכלים ומשקין, וכלי טמא כלפי אדם וכלי מתכות, וזהו קושיית ב"ה לב"ש (עדיות א' יד'). עוד יש חידוש ב) שאין האדם והכלים מטמאים אוכלים ומשקין כ"ז שלא פירשו מהם (וכדתנן כלים ואהלות שם, ובפיה"מ להרמב"ם באהלות שם בשם התוספתא), והיינו דקשיא ליה לרבי יהושע (חגיגה כב' ב') דקאמר בושני מדברים כו'. עוד יש חידוש ג) דבשעה אחת יש חילוק בחציצה בין אדם וכלים לאוכלים ומשקין ואף זה בכלל דברי רבי יהושע.

מבואר בכל הנ"ל דהוה גדר דין מחודש שלא מצינו כמותו, בהנהגת פלגין בטומאה וטהרה [להחזיק הכ"ח כטמא לחצאין, ולהחזיק אדם וכלים כטמאים לחצאין], ואעפ"כ

לכבוד מערכת העלון הנפלא אהלי טהרות

בגליון פרישת משפטים כתב הרב אברהם שונברג שמבקש עזרה ביישוב המבואר בגמ' שבת טו: בטעם שגזרו טומאה על כלי זכוכית כיון שתחילת ברייתו מן החול והקשה הנ"ל דא"כ לפי זה למה לא גזרו גם על כלי אדמה.

ונראה בזה, דהנה בעיקר החילוק בין כלי חרס לכלי אדמה, דכלי חרס מקב"ט משא"כ כלי אדמה, יעוי' בספר מים טהורים כלים פ"ב משנה ד שדייק מדברי הר"ש כלים פ"ג מ"ב שכתב הר"ש שם וז"ל ומין אדמה הוא שאינו חשוב כאותן שעושין ממנו כלי חרס עכ"ל. וכן הביא שם דברי רש"י במנחות סט: דכלי אדמה היינו העשוי משחיקת אבנים, ופירש במים טהורים שם דהיינו שאינן עשוין מטיט ככלי חרס, והיינו דכלי אדמה וכלי חרס

סיום על מסכת ב"ק דכלים

בספר "משנת טהרות" (בסופו) להגר"א גרבוז עלה ונסתפק האם אפשר לעשות סיום על ב"ק דכלים [ויש בזה כמה נ"מ א. להחשיב הסעודה שעושים בסיום כסעודת מצווה, הדוחה את תענית הבכורות בע"פ. ב. להחשיב הסעודה הנ"ל כסעודת מצווה המתירה

לכבוד מערכת הגליון הנפלא אחלי טהרות, יש"כ על הויכוח הרבים הנפלא,

כ"ח המוקף צ"פ אי בטל ממנו דין קב"ט

בגליון [פ' משפטים] הביא כב' הגאון הגדול ר' איתמר שליט"א בשם המהר"ם בפ"ב באהלות, שצ"פ שאין לו פתח אין לו שם כלי, והק' דא"כ למה צ"פ מק"ט בהיסט. יש לציין בזה דרש"י בביצה ל"ב ע"א כ' גבי אלפסין חרניות דטהורין באהל המת, [שהם קערות בלא תוך, ע"ש ברש"י] וכ' רש"י בזה"ל, "טהורות באהל המת דלגבי אהל המת בעינן תוך לכלי חרס דכתיב וכל כלי פתוח משמע שיש לו פתח, וכן לכל טומאת מגע", עכ"ל, ומבואר ברש"י שהמקור שצריך תוך בכ"ח הוא מקרא דצ"פ "וכל כלי פתוח" שצריך פתח, ובלא תוך אין זה פתח, ומבואר דמה שאין בכלל "כלי פתוח" טהור בכ"ח, ונמצא לפ"ז דכמו דבעי תוך, כמו"כ בעי תוך עם פתח, דכי היכי דהתוך הוא דין בכ"ח, כדילפי' מכלי פתוח, כן הפתח הוא דין בכ"ח, דגם זה יש ללמוד מ"כלי פתוח", דבלא פתח אין דין תוך, וכיון שצ"פ אין זה בכלל "כלי פתוח", דכלי פתוח הוא רק "אשר אין צמיד פתיל עליו", א"כ הוא נחשב כלי בלא פתח, וכל שאין בו פתח, חשיב כמו שאין לו תוך [ולכא' הביאור שחסר בו חשיבות תוך], וא"כ י"ל לדעת רש"י כלי שמוקף צ"פ אף שאין חסרון בדין כלי, מ"מ אין בו דין תוך, וזה רק חסרון בכ"ח, ולא בשאר כלים.

לכב' העלון הנכבד "אהלי טהרות" המפיץ טהרה בישראל.

כתוספת להתעסקות בעניני צמיד פתיל ראיתי להוסיף דברים שנכתבו בשעתו בדבר הנדון על נסיעת כהנים במטוס שיש בו מות, ע"י הכנסס לתוך ניילון.

ויש להקדים שקשה מאד להכריע בדיני צמיד פתיל שדיניו מורכבים מאד, (ובפרט שאין לנו שום מסורת כי הוא דבר שלא ראינו מעולם אך עשאוה), וגם צריך לדעת בדיוק אופן המועיל בסגירתו למעלה כי הרבה פרטי דינים נאמרו בזה וכל שינוי קל יכול לשנות את הדין, (ופשוט דכמו דאין להתעסק בשחיטה מבלי להיות בקי בהל' שחיטה, וכן בסת"ם מבלי להיות בקי בדיניו, כמו כן אין להשתמש בצמיד פתיל מבלי להיות בקי בכל דיניו).

נלקטו כאן קצת מדיני צמיד פתיל השייכים לשימוש בשקית ניילון.

הדברים נכתבו להעיר ולא להלכה וכל שכן לא להסתמך למעשה

דיני השקית

א. נקטינן דניילון שמייצרים מנפט אינו מהמינים שמקבלים טומאה, וכ"כ בקובץ תשובות למרן הגר"ש זצוק"ל ח"א סי' א' ובשו"ת שבת הלוי ח"ט סי' קפ"ט, ולכן הוא מין המציל בצמיד פתיל, דהרי כל הכלים שאינם מקבלים טומאה מצילים בצ"פ ולא בעינן דוקא כלי חרס כמפורש בפ"י דכלים מ"א. [אולם בשבת הלוי הנ"ל מצדד קצת דאפשר דתלוי בכ' תירוץ תוס' בשבת דף ס"ו א' אם מקב"ט מדרבנן וצ"ע]. אבל סוגי פלסטיק וכדומה העשויים מעץ אפשר דמקבל טומאה.

ב. אם השקית אינה מיועדת לשימוש חוזר יל"ע אם מצלת בצמיד פתיל, וצ"ע לדניא. דהנה כלי חד פעמי אינו מקבל טומאה כמפורש ברמב"ם בפ"ה דכלים ה"ז, ואם הטעם בזה משום דלא הוי כלי כלל אינה מצלת בצ"פ, אכן אין זה מוכח דיתכן דיש לו דין כלי, אלא דלקבלת טומאה בעינן כלי חשוב, וא"כ מצלת בצמיד פתיל כיון דהוי כלי, וכעין הא דמצניז דגולמי כלי מתכות אינו מקבל טומאה ואפ"ה מציל בצ"פ כמפורש ברמב"ם פכ"א מט"מ ה"א. [ועי' באג"מ או"ח ח"ג סי' ל"ט לענין כלי חד פעמי לקידוש וברכה"מ, ויו"ד ח"ג סי' כ"ג לענין טבילת כלים].

ג. אם אין בית מושב לשקית כדי שיוכלה לעמוד בפני עצמה, יל"ע אם מציל בצמיד פתיל. יסוד הספק דמצניז בהל' נט"י או"ח סי' קנ"ט ע"ד דחמת וכפישה העשויים מעור בעינן תיקון בית מושבם שיוכלו לעמוד מעצמם להכשירן לנט"י. ובט"ז הקשה דמאי שטא משאר כלים שעשויים לכתחילה להשתמש בהם ע"י סמיכה בדבר אחר דלא בעינן תיקון בית מושבם. ותירץ דכיון דבשעת עשייתן לית להו חלל ורק ע"י הנחת משקין בתוכן אית בהו חלל פסולין לנט"י, ועיי"ש בלבוש שכתב דרק ע"י תיקון בית מושב נעשה כלי. ובמשנ"ב שם העתיק דברי הט"ז בלי חולק. [אכן הב"ח פליג ע"ד הט"ז אלו להמעין שם בפנים, וכ"נ מוד' הגר"א שם]. והנה לגבי צמיד פתיל דכל הצלתו הוא מדין הצלת תוכו של כלי, ג"כ י"ל דבעינן כלי שיש לו חשיבות לתוכו וחללו, ועי' לשון הר"ש בפ"י דכלים מ"ד אין מציל בצמיד פתיל אלא כלי שיש לו תוך, וכן מצניז במשנה בפ"ה דפרה ופ"ה ידיים שהביא התנא ביהד דין כלי לנט"י ולצ"פ ומשמעות הדברים שדיניהם שוים. וכיון שכן יש לדון דשקית ניילון אינה מצלת עד שמתקן בית מושבו. אמנם מאידך תנן סתמא

סגי בשליש הימנה.

ולגבי הנידון הראשון הביא שם מדברי המהרש"ם (דע"ת או"ח סי' תקנ"א ס"ק י') והבנין שלמה (ס' נ"ט) שגם סיום מסכת משניות חשיב סיום.

אמנם מרן הסתייפלער (ארחות רבינו" ח"ב עמוד נ"ז) וכן הגר"ש אלישיב ("אשרי האיש" ח"ג פנ"ה אות י"ד) ס"ל דסיום מסכתא משניות ל"ח סיום. וכ"כ ה"אור לציון" (ח"ג פרק י"ב תשובה א').

ולגבי הנדון השני הביא במשנת טהרות הנ"ל ראייה דמסכת כלים חשיבא כג' מסכתות מן התוספתא דמחולקת לג' בבות (וכבר רמז לזה החתם סופר שכתב וז"ל: (שו"ת ח"ח סימן ס"ד) "וא"כ גם ג' בבי דמסכת כלים יחשב תלתל ... יעוין תוספתא דכלים" עכ"ל). אבל דחה דה"מ תוספתא שהיא מחולקת בספרים לג' בבות, אבל במשנה הרי היא בספרים מסכתא אחת. אמנם במשניות יסיעתא דשמיא' (בהקדמתו למסכת כלים) כתב שבכת"י מיונן נתחלקה גם המשנה לג' בבות.

עוד מצאתי ברמב"ן (שבועות ב') וז"ל: "וכן תלתא בבי דמסכת כלים..." הרי להדיא דמסכת כלים נתחלקה לג' בבי. [דדוק לומר דכוונתו לתוספתא].

עוד כ' במשנת טהרות הנ"ל וז"ל: אבל במשנה נראה דהוי חד מסכתא דבשלהי מכילתין אמר ר' יוסי אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה הרי מוכח דכולא מסכתא דכלים הוי חדא מסכתא עכ"ל. ולא הבנתי דבריו דמה בכך אם נאמר 'אשריך כלים

והקושיא איך צ"פ נטמא היסט, זה צ"ע אליבא דמהר"ם, שצ"פ ל"ה כלי, אבל לרש"י דס"ל דכלי בלא פתח הוא כמי שאין בו תוך, אבל הוי כלי, לא יקשה איך נטמא בהיסט, משום דס"ל לרש"י דלגבי היסט ל"ב תוך, דיעו"ש ברש"י שכ' על מה דתני' בברייתא דהאלפסין אלו שאין להם תוך [כדפרש"י ולדא כתוס'] דהם טהורים באהל המת, וטמאים במשא הוב, וכ' רש"י שכ' דכיון שזב מטמא בהיסט מאבראי לא צריך תוך, והיינו שבאמת בהיסט הוב לא בעי תוך, ובאמת התו' נתקשו בזה, דאם אין טומאת מגע, גם אין היסט, דכל שלא בא לכלל מגע, לא בא לכלל היסט, ודחו מחמת זה דברי רש"י, אבל לדעת רש"י הוא מוכח מכל צמ"פ שלדעת רש"י חשיב שאין לו תוך, ועכ"ז טמא בהיסט, והתוס' הוכיחו שזב מטמא כ"ח שאין לו צמ"פ בהיסט, דכל שאין בא לכלל מגע אינו בכלל היסט, ומקור הדבר לכא' משבת פ"ד ב', מפסין קטנים, דטהורים בוב, משום דאינן בכלל מגע, [ועי' מגיני שלמה שם וצ"ע], ואפשר דס"ל לרש"י שכל שבא לכלל מגע, אין הפירוש שיבוא לכלל טומאת מגע, אלא לכלל מציאות של מגע ודוקא בפסין קטנים, אבל בצמ"פ או אלפסין הנ"ל דאין להם תוך, אף שאין להם טומאת מגע, מ"מ יש להם מציאות של מגע, וחשיב בא לכלל מגע [ועי' רמב"ן שבת פ"ד ב' בשם יש אומרים].

הרב בן ציון חדש ר"מ ישיבת סלבודקא

בכלים פ"י מ"א דכלי העשוי מעור הדג מציל בצ"פ, וכן הביא הר"ש שם במ"ד מהתוספתא דחמת מציל בצ"פ כשעשוי מעור הדג ולא הוזכר דבעי לתקן בית מושבו שיוכל לעמוד בפני"ע, וקצת משמע דבכל אופן הרי הוא מציל וא"כ אפשר דהוא דין מיוחד בנט"י, וצ"ע למעשה.

ד. אף אם השקית עומדת למדרס וכגון שאחד מתשמישיה שייכנס אדם לתוכה, דעת רוב הראשונים דאינה מקבלת טומאה, וכן נראה להלכה, אבל הרוצה לצאת ידי כל השיטות צריך להשתמש בשקית שמיועדת רק לשימושים אחרים ולא למדרס. שיטת תוס' בשבת פ"ד א' והראשונים שם דמין שאינו מקבל טומאה אינו מטמא טומאת מדרס, אבל תוס' ר"ד בנדה ס' ב' ורבינו הלל בפר' זבים (מצורע פרשה א' פרק ב') נראה דעתם דכל דבר העומד למדרס מקבל טומאה (דביאורו שם דדוקא אבנים אינם מטמאים במדרס מפני שהיא מזקת את היושבין עליו), ולשיטה זו שקית העומדת למדרס אינה מצלת בעצמיה פתיל, דתנן בנדה מ"ט א' כל המטמא טומאת מדרס מטמא טומאת מת. ה. נקבים בתוך השקית עצמה, אם נעשו מאלהין ואינו מעוניין בהם, כל שהם קטנים ממוציא זית אינם מפסידים בצמיד פתיל, אבל אם יש נקב לצורך אויר אפילו אם נעשה הנקב מאליו, אינו מציל בצמיד פתיל אפילו נקבב כל שהוא. כן מבואר בתוס' שבת צ"ד א'.

דיני סגירת הניילון

ו. צריך לסוגרה בדבר המתמרח ויש לקחת דבק חזק ולא נייר דבק רגיל, דהנה מלשון פירוש הרא"ש בכלים פ"י משמע דצריך שיהא המיורח בדבר שאחר שנדבק אינו יורד המתמרח בחתיכה אחת כשפותחים אותו, ולכן יש לקחת סוג דבק שאחר פתיחתו נשאר גם קצת דבק על הניילון, ונראה דלא סגי לזה דבק נייר רגיל.

ז. צריך לדקדק שלא ישאר שום מקום בפתח שאינו נסגר לגמרי וכמבואר בתוס' שבת דף צ"ו א' ד"ה ולענין דבפתח הכלי אפילו נקבב כל שהוא נכנסת טומאה. ולכן צריך ליוהר בזמן סגירתו בדבק שלא יהא אפילו מקום קטן שלא נסגר ע"י הדבק כגון אם יש כפלים בניילון במקום הסגירה ועי"ז נשאר נקב כל שהוא.

ח. אם מדביקים דבק בשפת השקית מבפנים כדי לסוגרה, (ע"י דבק דו צדדי, ובאופן זה קל יותר לסגור השקית), צריך ליוהר שהדבק מגיע למעלה עד סוף שפת הניילון בכל אורך הפתח, דאם אפילו קצת מהתוך (צד הפנימי) של השקית בולט מע"ג הדבק אין השקית מציל בצמיד פתיל כמבואר בר"ש פ"י דכלים משנה ו' ובאליה רבא שם משנה ה'.

ט. אם מקפלים שפה של השקית ומדביקים מבחוץ צריך שיהא הקיפול סמוך לשפת השקית בלי קיפול גדול, דאם מדביקים הקיפול בצדדי השקית יותר למטה מדרך כיסוי כלי אינו מציל דבעינן שיהא כיסוי הצמיד פתיל מודבק למעלה על פיו ולא מודבק בצדדי הכלי, כמבואר כה זל בר"ש כלים פ"י מ"ד ובראב"ד בהשגות פכ"ב מכלים ה"י ושם פכ"ה ה"ג, וכמו שביאר החזו"א כלים סי' י"ג אות ט'.

הרנ"ב שפיצר בעמח"ס ברכת האהלה

שנכנסת ויצאת בטהרה דקאי אסוף כלים, דאין זה סתירה כלל להא דכלים מחולקת לג' בבות, דסו"ס חדא מסכתא היא אלא שנתחלקה לבבות וכמו דאמרינן גבי נזיקין כולה חדא מסכתא ולית מאן דפליג דנתחלקה לג' בבות, וסיום מסכת ב"ק (דנזיקין) חשיב סיום גמור.

עוד הביא ראייה מדברי הגר"א ("א"ר רפ"ב ד"ה כ"ח) שכתב "בשלהי מכילתא" על דין המובא בפרק י' וע"כ כונתו לסוף ב"ק דכלים.

ונראים הדברים שהגר"א לשיטתו בזה, שמונה מסכת כלים כג' מסכתות, דהנה בספר 'דברי ישיעה' להגר"י חעשין (נדפס בקובץ ישורון) הביא בשם הגר"א לישב קושיית המפרשים על המדרש "שישים המה מלכות אלו שישים מסכתות שהם מלאים הלכות" והקשו המפרשים הרי ס"ג מסכתות המה ולא שישים. [זרעים י"א, מועד י"ב, נשים ז', נזיקין י', קדשים י"א, טהרות י"ב ביחד הרי ס"ג].

וביאר בזה הגר"א שבאמת יש ס"ה מסכתות אם נחשב ג' הבבות בנפרד, וכן יש לחשב ג' בבות דכלים ויחדיו המה ס"ה מסכתות. אלא שצריך להפחית ולהוציא מהחשבון מסכתות שהם דרבנן, והם: דמאי, עירובין, מגילה, ידים, וגם מסכת עדויות חוץ לחשבון [משום שנשנית לבסוף והיא מקבצת העדויות שבכל ש"ס] ולכן לא נשאר רק "שישים מסכתות" וא"ש המדרש "שישים המה מלכות" שהם שישים מסכתות.

הרב נפתלי שפירא

הם שלחו מעשר שני... השנה הם דווקא שלחו משלוח מנות סטנדרטי אבל בצירוף שני... כן... בדור האחרון מאוד מקובל להשקיע בעיצוב משלוחי מנות שעיקר ההשקעה היא במגוש המצורף או איזה סלסלה יפה שהמשלוח עצמו טפל אליה (כמו שמצינו בביכורים של עשירים שמביאים בקלתות של כסף... אלא ששם הקלתות חוזרות למביא וכאן זה חלק מהמשלוח מנות) והשי המצורף הוא לא פחות ולא יותר כלי חרס מהודר וגדול המוקף צמיד פתיל באופן מובנה ומוכן...

תגשש למה משפחת כהנא בחרה לתת דווקא את המתנה הזו בפורים??? כי... כי עוד חודש פסח... ובפסח אחד הכלים הנחוצים ביותר זה כלי חרס המוקף צמיד פתיל... כן... סו"ס כלי הפסח משמשים לנו רק במשך שבוע אחד ואח"כ הם נאזרים ונשלחים שוב לביורים ושוככים שם שנה שלימה עד פסח הבא... וכשחבר מגיע לארוז משהו ולהניח בביורים הוא לא מוטרד מהרטיבות שתהיה אולי בחורף... הוא בעיקר מוטרד מאוהל הטומאה שלא נדע... אז לכלי שטף אין לנו תקנה... סו"ס בית שמאי גזרו שכלי חרס לא מצילים עליהם... אבל לכה"פ לכלי החרס של פסח... יש לנו תקנה... אנחנו מכניסים את כולם אחד בתוך השני ואת כולם ביחד בתוך כדי אחד גדול מוקף צמיד פתיל שמגין עליהם מפני אוהל המת על כל צרה שלא תבא!!! ואת הכלי חרס הגדול הזה משפחת כהנא בחרה לתת כשי לכבוד חג הפסח... אבל!!! הם הדגישו שעם כל הרצון הטוב לדחוף את כלי החרס כולם שיכנסו לגמרי בתוך הכלי חרס הגדול ולסגור אותו הרמטי... אבל בכל זאת עדיף!!!! עדיף שחלק מהכלים יבלטו קצת החוצה... כן... זה מומלץ!!! כי סוף סוף לפעמים יש הפתעות לא נעימות... ובדרך לא דרך נמצא בערב פסח שרץ מת בתוך אחד מהכלים... ואם זה נמצא בכלי הכי פנימי עלולים כל הכלים להיטמא... לכן מומלץ שלכה"פ חלק מהכלים יבלטו ושפתותיהם לא יהיו שוות... מה שבטוח מברכים אנו את כולכם בברכת פורים שמח... ושלא נדע מצער...

וכל הלומדס הזה ישאר בתור דרוש וקבל שכר גרידא...

רק לסיום: נשתף אתכם בסודות מהחדר... האמת הוא שבפורים האחרון התכנית המקורית של משפחת כהנא היה לשלוח משלוח מנות של לחמי תודה שתמיד מצטברים בביתם ביום הפורים... דא עקא!!! שבשבוע שעבר התברר לנו ע"י הגאון הגדול ר' איתמר גרבוז שליט"א שישנם שיטות שצמיד פתיל לא מציל על קודש... לכן משפחת כהנא "ירדו" מזה... את לחמי התודה הם יאכלו בשמחה רבה ויצליחו לסיים אותם במשתה היין ליום ולילה עד חצות... אל דאגה... אין חשש שיהיה פה נותר... אם אביי יכול לאכול שיתין צעי קדר בסעודת פורים אחד... גם הם יוכלו לאכול ארבעים לחמי תודה ולהודות לה' על הניסים ועל הפורקן ועל הגבורות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

חג הפורים לפנינו... ויש מצוה של משלוח מנות... ומצוה בשליח... ומשפחת כהנא מכינים עשרות משלוחי מנות ושולחים עם הילדים לכל החברים... אז לפני שנתיים גברת כהנא ילדה ובפורים היא עדיין הייתה בתוך מלאת... לכן לא הייתה ברירה וכל המשלוחי מנות היו רק פירות שלא הוכשרו לקבל טומאה... ורק ככה היה אפשר לשלוח בלי בעיות... ככה היה בפורים לפני שנתיים!!! אבל שנה שעברה גברת כהנא כבר הייתה בכוסר... ולכבוד פורים היא הכינה קופסת ארבעים שהיה כתוב עליו מעשר שני בצירוף בקבוק יין שהיה כתוב עליו רבעי... (צ"ע האם מותר לתת מע"ש בתור משלוח מנות, דהא "נותנין אותו לחבר עיר בטובה" עיין תוספתא פאה פ"ד... ואולי את המשלוח מנות הראשון אסור שהוא חובה ואסור לפרוע בו חובתו אבל מכאן ואילך מותר וצ"ע) והיא שלחה את העבד עברי הטרי שלנו... כן... לפני חודשיים קיבלנו לבית שלנו את ינון... עבד עברי שנמכר בגניבתו (בתור פרוייקט שיקום משפחות...) הוא עובר כעת תהליך של שיקום רוחני בבית שלנו... והוא דווקא מתקדם יפה... הוא כבר יודע חלקית להזהר בשמירת גופו... הוא גם יודע להזהר מטומאות מת... אבל הוא עדיין לא יודע לגמרי לשמור את ידיו... ואבא התעקש לשלוח את המשלוחי מנות דווקא איתו כדי לתת לו הרגשה של היכוש... שירגיש בעניינים... (וגם כדי שירויח קצת טובת הנאה)

דא עקא!!! שאסור לנו שהוא ישים לב שאנחנו עדיין לא באמת סומכים עליו בענייני טהרות... אז אמא עשתה קומבינה שלימה... היא קנתה כדים כאלה מהודרים של חרס... בתוך הכד חרס היא הכניסה את המשלוח מנות של הרבעי היא הכניסה את הארבעים של מעשר שני ואת היין רבעי... ועליהם היא פרסה צלופן הדור וקשרה אותם עם סרט אדום יפהפה... ומתחת!!!! מתחת הסרט האדום ו"הפורים שמח..." איפה שאף אחד לא רואה... אבא הגיע ומירח מהצדדים... היה כ"כ יפה לראות את זה...

ינון הגיע עם המשלוח מנות ודפק בדלתות של בני החבורה...

כל מי שפתח לו את הדלת... ברגע הראשון הוא היה טיפה בהלם ועשה פרצוף מהסס...

מי שלח אותך? מה... משפחת כהנא??? כן... והם אמרו שזה מעשר שני ורבעי... (כן... צריך להודיע) ואז בכלל אנשים עשו פרצוף... מה... מה חשבתם משפחת כהנא??? נראה לכם שאנחנו נאכל מעשר שני שנגע בו היהודי הזה שמטפחתו מדרס לאוכלי מעשר שני...

אבל רגע אחרי שהוא הלך... וגברת לוי ניגשה לפתוח את המשלוח מנות... אז פרץ הצחקוק... הנה... תיראו... מתחת כל הצלופנים יש פה צמיד פתיל למדהרין... אה... איזה פורים שפיל עשו לנו משפחת כהנא... אגב: יש לציין שזה עדכני רק לשנה שעברה!!! כי במשך השנה האחרונה ינון שלנו עשה כברת דרך יפה מאוד והיום כבר אשטיקל תלמיד חכם... והוא כבר אוכל חולין על טהרת תרומה והוא נאמן...

אבל!!! בשנה האחרונה משפחת כהנא השתדרגו עוד יותר... ואם בשנה שעברה

המשך מעמ' 9

שאין בו פתח למקום הטומאה, [וניתוסף חידוש דסתימת צמיד פתיל כביטול הפתח], ויש לנו כיו"ב בדברי הגר"ח פ"ט מטומאות מת הל' א', ד"ה והוא ברפ"ט דאהלות כו' ותוכה"ד דכוורת מוטה על צידה ועומדת בפתח הבית ופיה לחוץ, טומאה תחתיה מה שבתוכה טהור, ונחלקו שם הגירסאות, ושיטת הרמב"ם דמ"מ כנגד הטומאה טמא, והקשה הגר"ח מ"ש מישאר צמיד פתיל דמציל אף כנגד הטומאה, מבואר דס"ל דפתח פתוח לחוץ בכלל דינא דצמיד פתיל.

ואמנם בגליונות שם מבואר לחלק וז"ל החזו"א, יש כאן ב' דינים כל שיש צ"פ על הכלי

מי שביכולתו להשתתף בהוצאות לזיכוי הרבים ניתן לתרום בעמדת קהילות

קופה מס' 8317 תורת הטהרה קטגוריה פנימית 3 אהלי טהרות וכן בקו הצדקה בשלוחה הנל' 0732757000

לוח זמני הטיעונים בכרז' התורה			
הפסקת הנלכות	פיקום הטיעון	זמן הטיעון	פגיד הטיעון
מסכת אהלות	הליכות משה	אחרי סד"א 1:03	הרב יעקב מאיר שפיצר
מסכת כליים	חברון (ביחול תנחום)	בשעה 7:40	הרב נפתלי שפירא
מסכת כליים	הליכות משה	אחרי מעריב	הרב מרדכי פישל
מסכת אהלות	הליכות משה	אחרי סד"ג 10:03	הרב שלמה גרבוז
מסכת זבים	חברון (ביחול תנחום)	אחרי סד"ג 10:35	הרב יעקב מאיר שפיצר
מסכת טהרות	כוכב פונב' (נתיב צפון)	אחרי סד"ב 7:03	הרב דוד קורלנסקי
מסכת כליים	ישיבת תורה בתפארתה (חז"ש העיר)	בשעה 2:20	הרב מרדכי פישל
מסכת טהרות	ישיבת אורחות תורה (חז"ש)	בשעה 8:50	הרב א. ברוידא
מסכת נענים	ישיבת פונב' (מנחם יחזק)	אחרי מנחה	הרב פ'
מסכת כליים	ביהכ"ל המרכזי שיכון ה'	7:50 אחרי שחרית	הרב אלעזר גנביק
מסכת זבים	חברון (ביחול תנחום)	אחרי סד"א 1:03	הרב ראובן גינזברג

זמן טעמי כתיב 10 בקול-השירה 10:03

"מי שהוא טיפס אומר מי יכול ללמוד כל התורה... כלים שלושים פרקים והחכם מהו אומר הריני לומד שתי הלכות היום ושתיים למחר עד שאני לומדה כולה" מדרש רבה ויקרא מצורע פרשה י"ט

ניתן לשלוח הארות והערות במסכת כליים למדור מלחמתה של תורה עד יום שני הבעל"ט.

בכל ענייני הגליון ניתן ליצור קשר בטל: 0548592161 או במייל: 8592161@GMAIL.COM

ניתן להשיג את הגליון מיד שבוע: בני-ברק: רח' ראב"ד 31 משפ' ברמן ירושלים: ישיבת מיר- הרב בצלאל טרוביץ טל: 0533165655 קרית ספר: רח' נתיבות המשפט 67 משפ' זכריש